

Glas

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Gorenjske

Iz daja: Gorenjski tisk / Ureja: Uredniški odbor / Odgovorni urednik: Slavko Beznik Telef. uredništva 475 — uprave 476 Tekoči račun pri Komunalni banici Kranj št. 61-KB-1-Z-135 / Izjava v ponedeljek in petek / Naročina: letna 600, pollet. 300, mesečna 50 din.

Misli ob proslavi stavke

Mirko Zlatnar

Nedvomno je, da je delavsko gibanje tridesetih let z velikimi stavkami in družbenimi razrednimi manifestacijami ubranilo osnovne da in iznanilo, da je delavski razred da in oznanilo, da je delavski razred stopil v leta svoje politične zrelosti. Pomenilo pa je še mnogo več. Razkrit je bil brezobziren in izkorisčevalski značaj buržoazije v odnosu do vseh plasti delovnega ljudstva. S krvavimi nastopi proti stavkajočim delavcem je buržoazija pokazala, kako zna odkrito in grobo — ne samo prikrito in prefinjeno — braniti svoje razredne koristi. Oblast, policija in vojska so se dokazali kot zvesto orodje buržoazije v boju z nepokornim mezdnim delavcem. Buržoazija je z vsemi sredstvi branila svoj razredni položaj in koristi. To se je pokazalo ne le v velikem tekstilnem štrajku Slovenije, marveč že prej, ob salvah proti železničarjem na Zaloški cesti v Ljubljani, ob potoku Orjune v Trbovljah. Tako pri

stavki delovnega ljudstva. Delavsko in družbeno samoupravljanje pa vedno bolj pondarja in dejansko povečuje vlogo delavca — proizvajalca. Se več! Od delavca — proizvajalca in od organov delavskega samoupravljanja je odvisno, kako hitro bomo napredovali v povečanju naše gospodarske moči pri vzpostavljanju novih družbenih odnosov med ljudmi. Pri tem ne gre le za fizične napore v proizvodnji, marveč za popolno družbeno in politično odgovornost za celotno gospodarstvo, za smer razvoja, za njegove rezultate.

Delavski razred je postal iz razreda mezdnih sužnjev razred gospodarjev in nosilec oblasti. Odgovornosti in vloga delavskega razreda so danes celo večje, kot jo more on subjektivno doigravati in obvladati. Doseženi re-

„Še vedno pa velja danes, kot je veljalo pred 20 leti: da je potrebna za družbeni napredek in nove stvaritve predvsem revolucionarna sila delavskega razreda, njegova pobuda in ustvarjalnost.“

(Zbornik o stavki 1956)

nas! Se bolj pa ob velikih krvoprebitjih in bojih v Nemčiji, Avstriji in Spaniji pred nastopom fašizma.

Iz mezdnega boja med delavci in kapitalisti je rasel spor med vsemi delavnimi ljudmi in buržoazijo. Na tej osnovi se je ustvarjala enotnost delovnega ljudstva, ki je zato toliko laže in uspešno vodilo borbo proti sarmovlji buržoazije za oblast, ki naj bi končno prišla v roke delovnega ljudstva. Buržoazija se je prvič v zgodovini znašla v manjšini in je bila dostavljena v vlogu otoženca. Medtem pa se je delovno ljudstvo prvič v zgodovini postavilo na lastne noge, otreslo se je zgodovinske odvisnosti in nesamostojnosti v odnosu do buržoazije. Industrijsko delavstvo je stopilo s svojimi revolucionarnimi nastopi na celo delovnih množic. Komunistična partija Jugoslavije, ki je v tem desetletju zrasla prav iz vrst industrijskega delavstva, je postala predstavnik delovnih množic in njihov voditelj. Ta čas, z vsemi dogodki, ki jih je prinesel, je premaknil tečaje, na katerih je slonela buržoazna družba. Zapečetena je bila, njena usoda in do končno so se rodile nove sile, ki so zelo in odločno zastopale koristi vseh delovnih ljudi in celo vsega naroda in države. Zato je tudi razumljivo, da tovarisi, ki so doživeli ta čas, ki so vodili te boje, še danes ob različnih državnostih govore s takim navdušenjem, ljubezni in ponosom o teh res svetih trenutkih naše zgodovine.

Se bolj vidna in priznana je vloga delavca in vsega delavskoga razreda v NOB, še posebej pa po zmagli revolucionarji, v obdobju graditve gospodarstva, oblasti in družbenih odnosov na podlagi delovnega in družbenega samoupravljanja. Organi upravljanja vseh vrst, večina upravnega aparata in vodstvo političnih organizacij, so sestavljeni iz delavstva in iz vseh pla-

Res je, da smo priče velikemu in za površnega ter politično kratkovidnega opazovalca nerazumljivemu protislovju: da kljub temu, da imamo socialistični družbeni sistem z delavskim in družbenim samoupravljanjem, popolno oblastjo delovnega ljudstva, ne moremo zagotoviti v vseh ozirih

zultati in sadovi dela so še premajhni, da bi delavec lahko v celoti čutil objektivni družbeni položaj, ki ga ima in ga zato ne izkorisča v polni meri.

Danes ni več vprašanje, kdo je gospodar v hiši. Moti je dejstvo, da delovni človek relativno mnogo manj dobi, kot potrebuje. Pred njim pa je le ena rešitev: le boljše delo lahko prinese več dobrin in večje dohodek. Nikogar ni več, ki bi jeman sadove njegovega dela. Problem je samo v tem, da teh sadov ni dovolj, da mnogokrat sami pozabimo skrbeti zase. Mnogokrat so nam ljubši novi zidovi, novi stroji v tovarnah, kot pa življensko važne in potrebne stvari za izboljšanje vsakdanjega življenja delavca. Mnogokrat dopustimo, da se uveljavijo težnje, ki vodijo proč od rešitve teh problemov.

Siršo področje družbene graditve in še vedno nerazvite proizvajalne sile in nizka delovna storilnost, ki močno zaostaja za potrebnimi gospodarstvu, to so vzroki za sedanji položaj delovnega človeka, ki na videz ne izgleda tak, kot v resnicici je. Če se danes govorji o povečanju delovne storilnosti — in v tej zvezi tudi ukrepa — potem tega ne moremo pojmovati kot kratejne delavskih pravic, marveč kot ustvarjanje pogojev za njih polno realizacijo. Večja delovna storilnost na podlagi boljše organizacije dela, varčevanja, zmanjševanja delovne sile, plačevanja po delovnem učinku itd. se dostikrat prikazuje kot stvar, ki ni v interesu delavca, kljub temu, da lahko le po tej poti napravimo za delavce več, kot ima sedaj.

Res je, da smo priče velikemu in za površnega ter politično kratkovidnega opazovalca nerazumljivemu protislovju: da kljub temu, da imamo socialistični družbeni sistem z delavskim in družbenim samoupravljanjem, popolno oblastjo delovnega ljudstva, ne moremo zagotoviti v vseh ozirih

takšnega standarda, kot je n. pr. v Nemčiji ali ZDA. To protislovje je dejstvo. Vemo tudi zakaj obstoji in da je prehodnega značaja. Gospodarsko zaostalosti so ne da odpraviti le z naprednimi družbenimi odnosi in čez noč. Zato postaja vedno bolj odločljivo, da socialističnim družbenim odnosom primerno razvijamo organiziranost proizvodnje in delovno storilnost posameznika. V tem je rešitev omenjenega protislovja.

V predvojnem delayskem gibanju, v revoluciji in v uspehih povoju graditve smo z revolucionarnim poletom zmagovali in reševali tudi najtežje naloge samo takrat, ko so jih delovni ljudi sprejeli kot svojo stvar, kot del ostvaritve revolucionarnih ciljev in kot pot za ustvaritev boljše prihodnosti. Doseganje nadaljnjih uspehov v našem gospodarskem razvoju v novih pogojih, naši delovni ljudje še niso sprejeli za svojo revolucionarno nalogo. Smo še na stopnji, ko lahko le na primeru najnaprednejših delovnih kolektivov in organizacij prepicamo ostale delovne ljudi o pravilnosti in učinkovitosti pokazane poti. Läkko rečemo, da naš delovni človek sicer že razume načela tako imenovane nove gospodarske politike, v praksi pa še nismo dosegli odločilnega uspeha.

Delovni ljudje res nimajo nobenega vzroka, da ne bi verjeli v Zvezodo komunistov, da ima prav, ko usmerja to pot in vzpodbuja k odločljivemu izvrševanju teh nalog. Saj je KPJ in ZK že sto in tisočkrat dokazala, da je zvesta vsem interesom delovnega ljudstva. Razumljivo pa je, da je sedaj naš delovni človek kot delavec — proizvajalec pred doslej najtežjo nalogo: samega sebe, vrednost in ceno lastnega dela, se mora naučiti nepristransko meriti z družbenimi merili. Interes upravitelja se mora vskladiti z interesom proizvajalca. S tem bo odstranjen drugi vzrok, ki pogojuje prej omenjeno protislovje.

Delavski razred danes, kakor tudi v svoji revolucionarni preteklosti, zna ceniti svoj boj in pridobitev socialistične revolucije v Jugoslaviji. Veruje prav tako, kot vedno doslej, v nove uspehe, v svojo komunistično prihodnost in se za to perspektivo tudi bori in trudi. Njegov najzavadeniši del pa mora tudi v prihodnje, tako kot to vedno do sedaj, voditi in se boriti za izvršitev nalog, ki bodo pomagale k preovirtu socialistične družbe.

REVOLUCIONARNOST

Franc Leskošek - Luka, član Izvršnega komiteja CK ZKJ, je bil glavni organizator stavke tekstilnih delavcev Slovenije v letu 1936.

Delovni kolektivi v počastitev 20. obletnice stavke slovenskih tekstilcev

Začele so se svečanosti v Kranju

Svečanosti v počastitev velike tekstilne stavke slovenskih tekstilcev se nadaljujejo. V teh dneh bodo delovni kolektivi, kjer so delavci stavki pred 20 leti, odkrili spominske plošče.

V „Iskri“

Kranj, 10. septembra.

Prvi so pričeli danes v »Iskri«. Dopolne so se člani delavskega sveta, s predsednikom tov. Tonetom Seljakom, zbrali na seji Sveta. Član kolektiva, Janko Bertoncelj, ki se je udeležil tedaj stavke in jo še danes zaposlen v podjetju, je odkril spominsko ploščo. Plošča z napisom: »Sirena naši tovarne je 20. avgusta dala znak za začetek velike tekstilne stavke Slovenije, bo spominjala še pozne robove na ta veliki dogodek. Proslavi so dalj še bolj praznično lice moški pevski zbor Fr. Prešeren iz Kranja, Gorenjski kvintet, Godba na pihala DPD »Svoboda«-center ter B. Dežman z odlomkom Kanjarjeve črtice.«

Za tem je predsednik sindikata Jaka Vehovec povabil vse, ki so se sedaj udeležili stavke, na zakusko. V prijetnem razgovoru so se delavci spominjali tistih dogodkov. Iz njihovih sestnih obrazov je odseval ponos in zadovoljstvo. Ivanka in Zora sta imeli dosti povedati, čeprav sta že mnogo pozabili. Spominjali so se Tominc, Širerja, Papež in drugih, ki so največ delali pri organizaciji stavke. Vsi ti, ki se jih je tokrat zbralo okoli 50, so danes že okoli 30 let v podjetju. Med tem časom se je že marsikaj spre-

menilo. Vendar tistih 6 tednov, ko so živelci noč in dan v tovarnah, tistega pričakovanja, kaj bo jutri, nasilnega izgona, krepkih udarcev, gumijev in solzilnih bomb ne bodo pozabili; tako so pripovedovali tovarši Langerholc, Taler, Novak in drugi. Viktor Taler je bil od leta 1936 do 1940 brez stalne zaposlitve, kajti: »Kadar si imel v knjižici »črno piko«, si zaman iskal dela.«

V „Tiskanini“

Kranj, 11. septembra.

Svečanemu odkritju spominske plošče v »Tiskanini« so danes, razen številnih članov delovnega kolektiva, prisostvovali tudi podpredsednik OLO Kranj, Ivan Bertoncelj — Johan in sekretar občinskega odbora SZDL Kranj, Martin Košir. Praznovanje je motil dež. Plošča pred vhodom v novo poslopje je odkril predsednik upravnega odbora Mirko Nadižovec in jo izročil v varstvo sindikalni podružnici »Tiskanine«. Spominjal se je vseh stavkajočih in njihove hrabre soborce Reke Dragarjeve. Po stavki je bilo v »Tiskanini«, kljub obljubam, da bodo vsi delavci dobili zaposlitev, odpuščenih 111 delavcev. »Hudo je bilo tedaj,« je pripovedoval vsem zbranim delavcem Valentin Nadižar, »bil sem delavski zaupnik in neprijeten je bil občutek, ko so se delavci stalno pritoževali zaradi težkega ekonomskega položaja. Tudi vabljiva obljuba direktorja Sivonca, ki mi je hotel dati 50.000 dinarjev, samo če zapustim stavko, me ni premotila. Ostal sem zvest svoji ideji.«

Pred tem pa je predsednica delavskega sveta, Marija Strajnarjeva, otvorila praznovanje s slavnostno sejo delavskega sveta. Kolektiv je nagradil tudi vse tiste, ki so sodelovali v stav-

V „Inteksu“

Kranj, 12. septembra.

V tovarni »Inteks« je bila danes pooldine slavnostna seja delavskega sveta, na kateri je predsednik DS tovarš Rakovec na kratko orisal razvoj stavkovnega gibanja v podjetju pred 20 leti. Sprejet je bil sklep, da bo podjetje iz dobščka kupilo nov avtobus, s katerim se bodo delavci lahko vozili na izlete in letni dopust.

Ob 2. uri, ko sta se zbrali na dvorišču pred upravnim poslopjem dopolninske in popoldanske izmenje, je bila odkrita marmorna plošča v spomin na uporne dneve tekstilnih delavcev. Sodelovala je tudi kranjska godba ter pevski zbor »France Prešeren.«

Delavski razred - hrbtenica našega dela in zmag

V počastitev praznovanju 20-letnice velike tekstilne stavke Slovenije je v sredo popoldne predaval v Kranju član CK ZK Jugoslavije tovarš Boris Žihrl.

Tekstilna stavka, katere 20-letni preizkušljajo, je po udarju tovarša Žihrla, »je bila brez dvoma ena izmed važnih mobilizacijskih priprav za tiste boje, ki so čakali ne samo delavski razred, temveč vse delovno ljudstvo. Ce hočemo oceniti pomen te velike stavke, moramo pogledati, v kakšnem zgodovinskem okolju je bila ta stavka. To je bil čas, ki bi ga lahko imenovali predigro druge svetovne vojne, čas, v katerem so začele fašistične sile svojo odkrito agresijo.«

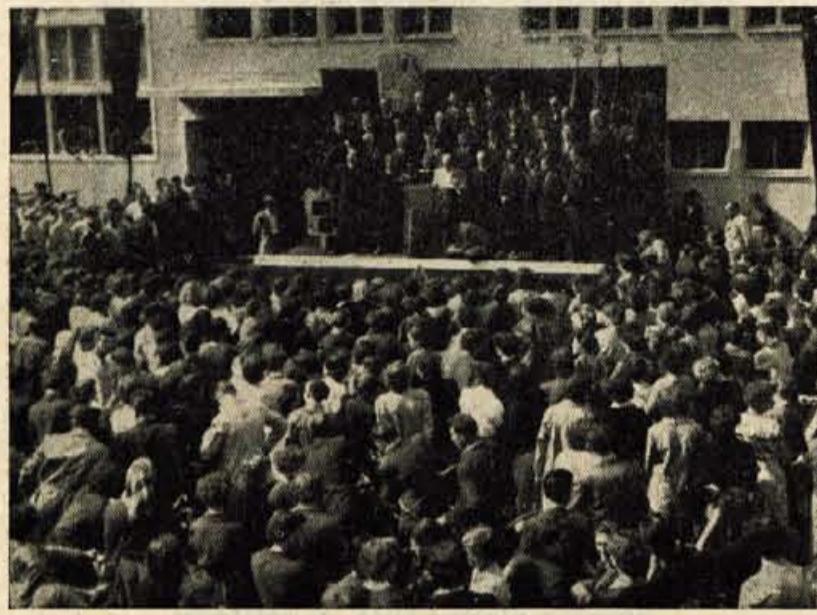
Tedaj so se po vsem svetu sponta-

nno ustanavljale organizacijske skupnosti v najrazličnejših oblikah, ki naj združijo delavske množice. Vznikle so ljudske fronte, in te so imele v najrazličnejših deželah najrazličnejše oblike. Važno je tudi dejstvo, da je agresija fašistov ohrabrila našo domačo burzoazijo. Leta 1936, to je bilo leto, ko se je začelo z manevri Stojadinovićev in Koroščeve vlade; prišlo je do vseh mogočih manevrov, ki jih je vlada skušala uprizoriti sebi v prid, da bi skrila svoje pravo bistvo. Vendar je popustljivost, ki so jo do teh režimov kazale zapadne lade

okrepila našo domačo reakcijo. To se je kazalo na vseh področjih — tudi političnem. Snovale so se fašistične organizacije, med njimi tudi take, ki naj bi zajele delavstvo (Jugoros). Okrepitev revolucionarnih sil se je kazala zlasti v odnosu med delavci in kapitalisti. Kapitalisti so skušali stanje izkoristiti za to, da bi kolikor mogoče okrepili svojo moč. V teh poizkušnjah burzoazne reakcije, da bi fašistične zvezde okrepile svoje položaje, se je začela tudi zgodovinska stavka slovenskih tekstilcev.«

»Zaustavljal bi se predvsem na nekaterih posebnostih stavke,« je nadaljeval tovarš Žihrl. »Stavka je bila v kapitalizmu vedno sredstvo, s katerim je delavski razred hotel v kritičnih trenutkih pokazati kapitalistom, da je vendarle vse odvisno od njega. Stavka je bila oblika, v kateri je kazalo delavstvo, da je vendarle vse odvisno od delovnega človeka. Stavke so bile že star pojav. Ze po prvi svetovni vojni pa smo se srečali z novo obliko, ki se je razvila po Leninovem geslu »Tovarne delavcem! in v mnogih deželah se je ta poziv začel izpolnjevati tako, da so revolucionarni delave začeli zasedati tovarne (Italija leta 1921). Pri nas je prav velika tekstilna stavka leta 1936 imela to novo značilnost, da delavci niso kratkomalo ostali doma, ampak so pričeli stavkati na ta način, da so zasedli tovarno. To je bilo nekaj novega v zgodovini našega razrednega gibanja. Vse to je kazalo, kako so se delavci zavedali, da so kot neposredni proizvajalci prvič položili roko na proizvodnina sredstva. To je bilo prvo naznanih bodočega prevzema proizvajalnih sredstev v roke delavstva samega. Kapitaliste je prav ta način silno razdražil, saj je bil to očiten poseg po kapitalistični privatni lastnini, ki ga je opravil strnjeni delavski razred. Prav to je druga posebnost te stavke.«

(Nadaljevanje na 3. strani)

V »TISKANINI« JE MOTIL DEZ
kljub temu je imela slavnost pravo lice. Predsednik UO tov. Mirko Ladičar govoril zbranim

TUDI V »INTEKSU«
se je zbrala množica. Ploščo je odkril predsednik oblastnega sveta tovarš Razovec

Dvoje dokumentov - dvoje dejstev

• licemerstvu banske uprave zaradi bojazni pred javnim mnenjem

Ko brska človek po zgodovinskih arhivih, najde marsikaj zanimivega. Morda so to nepomembne stvari, ki pa vendarle včasih mnogo povedo. Ko smo pregledovali gradivo o poteku velike tekstilne stavke Slovenije, smo našli med drugim tudi poseben razglas kraljevske banske uprave z dne 24. septembra 1926. leta, v katerem je poskušala le-ta zanikati, da bi se bilo pri izpraznitvi tovarn v Kranju uporabljalo hladno in strelno oružje. Razglas dobesedno navaja:

»Izpraznitve tekstilnih tovarn v Kranju po oboroženi sili dne 16. t. m. do katere je morallo priti, ker endočna intervencija vseh strokovnih delovnih zvez ni imela uspeha, poziv oblastva pa je delavstvo odiblo, se je izvršila brez škode za življenje ali zdravje evakuiranih delavcev; žandarmerija in policija nista uporabili niti hladnega niti streljnega orožja (podprtih pisec).«

Hkrati pa smo dobili v roke tudi arhiv iz tržiške predilnice. Vmes je bil silno zanimivo pisan dnevnik. Nekateri trdijo, da ga je vodil osebno E. Glanzmann, ki je bil eden glavnih delničarjev tržiške predilnice. Večji del tega dnevnika je objavljen v prilogi Zbornika dokumentarnega građa, ki je pravkar izšel. V tem dnevniku je napisano sledenje poročilo o izgonu delavcev iz kranjskih tovarn:

»16. septembra 1936 — sreda. Ob 7. uri zjutraj javila Vidic telefonično, da

so bile vse tovarne v Kranju izpraznjene. Ni bilo ne mrtvih, ne ranjenih ter da ga je dr. Svab prosil, naj to takoj sporoči dr. Elbertu (pravni svetnik tržiške predilnice). K čistki v Kranj je bilo včeraj odpoklicanih 10 orožnikov.

Okrog 8. ure zjutraj pripravlja direktor Horwitz (direktor »Jugoceske«), da so bile tovarne izpraznjene. Včeraj popoldne okrog pol štirih je bilo odpoklicanih v Ljubljano vseh 50 orožnikov, ki so mahali z vlaka delavkam in tako premotili delavce. Ob tretji uri ponoči so se vrnili nazaj v Kranj s posebnim vlakom in z okreplitvijo: 50 mož in 50 policistov. Z vlaka so izstopili tik pred tovarno. Iz Ljubljane je prispeval tudi velika gasilska brigada z 10 atm. pritiskom in vojni oddelek žarometa. Namestili so se na Gašteju. Orožništvo in policija sta bila močno oborožena: nabito orožje in bajoneti na puškah. Na znak trobente zasvetili žarometi in osvetlivo »Jugocesko«. Orožništvo se skupaj s policijo približuje tovarni od zadaj. Tako so signalno se delavci prvi trenutek niso znašli in so odprli sirene. Kmalu nato so ženske vzele moške v sredo in jih obkrožile. Ker na povelje, naj se razkrope, niso ubogale, so jih začeli orožniki mlatiti. Vse je drlo preko plotov, kjer so se nekateri opraskali. V dekliškem domu pred »Jugocesko«, kjer so se zbarakadiral, je eksplodiralo nekaj

solzilnih bomb. V nekaj minutah je bila tovarna prazna.

Potem so se orožniki bližali »Jugobruni«, ki je med tem časom poslala svojega kurirja k »Jugoceski« pogledat, kaj se dogaja. Na poti so ga prijeti. Tudi v »Jugobruni« je šlo hitro.

• 46 •

16.9. 1936. Mittwoch:

7^h frueh ruft Vidic telefonisch auf und teilt mit, dass sämtliche Fabriken in Kranj geräumt wurden. Es seien weder Verletzte noch Tote. Dr. Svab habe ihn gebeten, Dr. Elbert dies sofort mitsuteilen. Zur Räumung wurden gestern Nachmittag lo Gendarmen nach Kranj abberufen.

Ca. 8^h frueh erzählt Dir. Horwitz, dass die Fabriken geräumt wurden. Nachmittags um ca. 1/2 4^h wurden 50 Mann der Gendarmerie nach Ljubljana abberufen, die auf den Wagons den Arbeiterinnen zuwinkten und so die Arbeiter irreführten. Um 3^h nachts wurden sie mit 50 Mann Verstärkung und 50 Polizisten im Extraszug nach Kraiburg befördert, so sie knapp vor der Fabrik den Zug verließen. Von

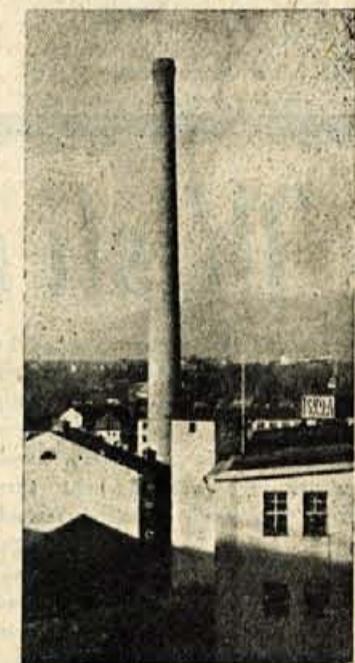
bach kam die grosse Feuerwehrabteilung mit 10 Samo eden od delavcev je stopil na prava hotela z lažjo pomiriti ljudstvo, stoj, da bi ljudi nahajskal, naj bra- ki je na splošno negodovalo, ker se s njo tovarno do zadnje kapljje krvi. takim načinom »razpravljanja z delavci« ni strinjalo.

Velike tekstilne stavke
16. IX. 1936
16. IX. 1956 v KRAJNU

Na Jesenicah slavijo

V soboto zvečer so sirenje jeseniške železarne naznali prizetek praznovanja 20-letnice Velike stavke tekstilnih delavcev. Sledilo je odkritje spominske pošče v valjarni na Javorniku, otvoritev zgodovinske razstave Zvezne borcev v dvorani »Partizan« na Javorniku in uprizoritev Cankarjeve drame »Hlapac Jernej in njegova pravica na Koroški Beli. V sredo je gostovalo v Mestnem gledališču Prešernovo gledališče iz Kranja s Cankarjevimi »Hlapci«, isti večer pa je pevski zbor jeseniške »Svobode« ob spremljanju orkestra jeseniške glasbene šole nastopil v Kranju. V četrtek je bila v delavskem domu na Jesenicah otvorena spominska dokumentarna razstava ter akademija v prostvenem domu v Kranjski gori, ki jo je priredila tamoznja »Svoboda«. Podobna akademija bo bila danes zvečer v Delavskem domu na Jesenicah. Nastopali bodo odseki jeseniške »Svobode«, na Javorniku pa bo ob istem času gostoval pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja. V predeločnih obratih Železarne Jesenice bo 14. 9. odkritje spominske plošče. V soboto zvečer na Jesenicah in v jeseniški občini posebnih prireditve ne bo, ker se bo prebivalstvo Jesenice in ostalih krajev jeseniške občine udeležilo osrednje nedeljske proslave v Kranju.

V mesecu avgustu in septembru je bila v počastitev 20-letnice stavke vrsta tekmoval med streškimi družinami in odkritje spominske plošče v Delnicah.

DEL TOVARNE »ISKRA«

Akademija v Žabnici

V soboto, 8. septembra je priredila tovarna »Iskra« v Žabnici pri Kranju slavnostno akademijo v počastitev 20. obljetnice stavke tekstilcev Slovenije. Sodelovali so tudi člani Prešernovega pevskoga zbora in člani Prešernovega gledališča iz Kranja z II. dejanjem Cankarjeve drame »Hlapci«.

Stevilni gledalci so nagradili izvajalce s toplim priznanjem, medtem ko se je vsem sodelujočim zahvalil za uspelo akademijo šolski nadzornik tovarš Pip.

Stavkovno gibanje v Škofiji Loki

V telovadnici osnovne šole v Skofiji Loki si v teh dneh lahko ogledate zanimivo razstavo o stavkovnem gibanju leta 1936 v Skofiji Loki. Gotovo se nobena slična razstava ne more ponašati s tako izčrpnim gradivom; ovadbe in otožbe delavcev, ki so jih pošiljali podjetniki (Dolenc, Heinrichar itd.) policiji in žandarmiji. Ce pogledamo na kratko obširno gradivo, lahko bi ga prebirali tri ure, si ustvarimo približno takole sliko o stavkovnem gibanju v Skofiji Loki.

V lesni industriji Dolenc so delavci delali v zelo slabih pogojih in ko je Dolenc odpustil še 15 delavcev, so 13. avgusta 1936 prvi pričeli s stavko. Za-

sedli so žago in skladišča. Prišlo je tudi do incidenta. Dolenc je stavkokudom Francem Poljancem hotel s posomožjo žandarjev vzeti iz skladišča nekaj vzorcev dog, toda delavci so mu jih s silo vzeli, pri čemer sta se posebno izkazali Carmanova in Jurmanova. Zatem je Dolenc poslal policiji novo prijavo in na njegovo zahtevo so aretirali in zaprli 7 delavcev, ki pa so jih moralni kmalu izpuščiti. Dolenceve prijave so zanimive predvsem zato, ker podrobno navaja vse dogodek; kako so moralni vozniki zložiti hlode kar na cesto, kako so delavci ubranili njegovim koscem košnjo v ograjenem prostoru okoli žage in ker obenem navaja

tudi priče in stavkokaze. Stavka pri Dolencu je bila najbolj ostra, kajti ob koncu, 14. septembra je od 19 delavcev, ki jih je sprejel v službo, sprejel le dva stavkojača, vse ostale pa je odpuščen.

Pri Heinricharju so pričeli s stavko šele 25. avgusta 1936, delodajalec se je izgovorjal predvsem na slabu trgovino z Italijo in obljubljal višje plače bržko se trgovina poživi. Kaže, da je prišlo do stavke pri Heinricharju delno tudi iz solidarnosti z Dolencjevimi delavci. Kljub temu pa so 3. septembra prepričeli nakladanje parketov. Stavko so končali istočasno kot delavci pri Dolencu, toda dosegli so zvišanje mezd delodajalec pa je sprejel v službo 11 delavcev — vse stavkojače. Oba stavki lesnih delavcev, ki sta bili res spontani in sta zajeli tudi Heinricharjev v Dolencjevih delavcev in Predvoru, Kranju in Kokri, je organiziral Franc Bergant.

Stavkam v Predilnici in tovarni Brumen S. Thaler pa so dali povod kranjski delavci. 8. kolesarjev se je 21. avgusta 1936 priredilo iz Kranja in skupno z domaćimi delavci so zasedli tovarniške prostore. Tekstilci so s stavko predvsem hoteli dosegli sprejetje kolektivne pogodbe in tarifnega pravilnika, to so tudi dosegli in 28. septembra zopet pričeli s delom. Stavko je 246 tekstilcev. Vsem tem »mezdnim gibanjem« v Skofiji Loki so se končno pridružili še delavci tovarne »Seširje«. Zahtevali so kategorizacijo in izenačenje plač po težini dela, kar so že preje dosegli tekstilci. Delo v »Seširju« je bilo zelo težko zaradi slabe zdravstvene zaščite; živorestre pare, ostanki dlake v ozračju in vročino so bili skoraj neizdržni. Zato je bila tudi njihova glavna zahjeta izboljšanje delovnih pogojev.

Stavka v petih glavnih industrijskih obratih v Skofiji Loki je od 13. avgusta do 28. septembra 1936 zajela skupno 482 delavcev. Od tega 76 lesnih delavcev in 160 delavcev tovarne »Sešir«. Zelo težko naloge — osvetlitev dogajanja pred 20. leti — je prevzel Ivo Puhar in jo sijajno rešil. Uporabil je gradivo Drž. arhiva v Ljubljani, fotokopije časopisov in fotografije. Razstava je gotovo največ pripravljena k prireditvam 20. obljetnice stavkovnega gibanja na Gorenjskem, ki se ga spominjam tudi v Skofiji Loki.

J. K.

Kurirjem v spomin

V nedeljo so vaščani Delnic nad Pojnjami prisostvovali odkritju spominske plošče kurirske postaje G. 5, ki je bila že leta 1942 ustanovljena blizu vasi in je nato delala, v sklopu I. Gorenjske relejne linije, vse do osvoboditve.

Ze pred 14. uro so se pričeli zbirati ob slavnostno okrašenem prireditvenem prostoru kurirji, domačini, večje število prvororcev iz Poljanske doline ter poslanca Maks Krmelj - Matjaža in Anton Peternej - Igor.

Predsednik ObLO Gorenja vas Janko Bernik je pozdravil navzoče in prebral pismo kurirske patrole za Maršala Tita.

Kamniški Mali grad je slabo vzdrževan

Neki holandski umetnostni zgodovinar je v spremstvu slovenskega znanstvenika obiskal kamniški Mali grad, ki je naslikan v vseh prospektih o lepotah in zgodovinskih znamenitosti Slovence. Tudi zadnji prospect Kamnika, ki ga je izdal turistično društvo, ima na naslovni strani sliko Malega grada. Znamenita trinadstropna kapela na strmi skali sredi mesta sodi med 14 evropskih zgradb, sezidanih v čistem romanskem slogu. To poudarjajo tudi vsi prospecti, ki jih je držal v rokah holandski gost. Zmanjševal je z glavo in ni mogel verjeti svojim očem, da Kamničani tako malomarno skrbe za svoje zgodovinske znamenitosti sredi mesta. Ze samo neurjeni ljudi med razvalinami in zgradbo napravi slab vtis, stopnice v romansko zgradbo pa so popolnoma razdeljane.

Hvalevreden je zato nedaven sklep ObLO Kamnik o oskrbovanju in ureditvi Malega grada. Seveda je od sklepa do izvršitve ob piščih sredstvih daljša pot, kakor pa bi želeli zaradi turističnega ugleda Kamnika. Zato bi bilo prav in v redu, da bi pri ureditvi dali prednost tistem delom, ki so najbolj potrebna.

Z.

Tov. Jože Peklaj - Krištof, nekdanji politkomisar IV. relejnega sektorja je med govorom orisal težko in odgovorno nalogo kurirjev pri prenašanju pošte, literature itd. mimo sovražnih bunkerjev in zased. »Kurirje, je nadaljeval, »so s tem doprinesli svoj delž k zmagi in mnogo njih je žrtvovalo svojo življenja za svobodo. Se poznam rodovom na ta spominska plošča priča o mladih junakih, ki so sledi temnih noči opravljali svoje dolžnosti.«

Po recitaciji blvšega kurirja G. 11 in dveh mladink, pevskih točkah, je sledilo polaganje vence družbenih organizacij in Glavnega odbora ZB NOV Slovenije. Nato je bil spominski kamnen, ki predstavlja na dvometerskem podstavku simbol kurirjev – pismo s peterokrako zvezdo in vklesanimi črkami G, 5 – 1942 – 1956, izročen v varstvo krajevnih organizacij ZB Pojnjane in domačinom Delnic.

Lojze

KITAJSKA TRGOVINSKA DELEGACIJA V »ISKRI«

V pondeljek je »Iskra« obiskala kitajska trgovinska delegacija. 12 zastopnikov kitajske notranje trgovine si je z zanimanjem ogledalo tovarno, za tem pa so odšli v »Litostroje« ter dalje v Maribor. Med zastopniki je bil tudi namestnik ministra za notranje trgovino Kitajske. Delegacija je v pondeljek zjutraj prišla v Kranj z Bleda.

S seje Sveta za turizem in gostinstvo ObLO Jesenice Turizem rešen - izgube bodo pokrite

Ukrepi za izboljšanje gostinstva v Zgornji Savski dolini

Jesenice, 11. septembra.

Letošnje prvo polletje se je za gospodarsko in turistično dejavnost v Zgornji Savski dolini slabno končalo. Visoke izgube, ki jih izkazujejo gostinska in turistična podjetja, so predstavljale za

TOČA V KAMNIKU

V torek popoldne je bila nad Kamnikom precej huda nevihta, nenavadna za ta čas. Med močnim nalinjem je pada tudi toča, kar je pač v naših krajih v septembru redkost, ki jo je vredno zabeležiti.

V Maistrovi ulici in na železni mostu je uprava za ceste napravila novo asfaltno oblogo, s čimer je najprometnejša cesta v Kamniku za daljša urejena.

občino resen problem. Rešitev ni bila lahka.

Svet za turizem in gostinstvo pri ObLO je v soglasju z okrajno gospodarsko zbornico pred dnevi predlagal spremembo predpisa družbenega plana občine Jesenice o obračunavanju in plačevanju amortizacije gostinskih gospodarskih organizacij, ki imajo tudi prenočišča. Obstojeca kapaciteta prenočišč je bila zaradi majhnega števila gostov izkoriscena v zelo majhnem meri, zaradi tega naj bi na predlog Svetu omenjena podjetja ne plačevala polne amortizacije. Nadalje je Svet tudi predlagal, naj bi se gostinskim gospodarskim organizacijam znižalo vplačevanje v sklad za samostojno razpolaganje od 3% na 0,5% od doseženega prometa. Ta ukrep in pa znižanje obračuna amortizacije bosta razbremenila dohodek v tolkišni meri, da bodo gostinska podjetja s prenočišči lahko v celoti pokrila svojo izgubo.

Na današnji seji so člani Svetu obravnavali stanje v posameznih gostinskih podjetjih. Nekatera manjša gostišča so imela ob koncu avgusta že dobiček. Za večino gostinskih podjetij pa je bilo ugotovljeno pomanjkljivo knjigovodstvo, ki ga bodo morala čimprej izboljšati. »Triglav« v Mojstrani ne vodi nobene evidence, v blagajni je primanjkljaj in tudi knjigovodsko poslovanje je neurejeno. Svet je zaradi tega predlagal likvidacijo. V podjetju »Vitranc« je nameščen nov upravnik in je poslovanje že steklo. Tudi stanje v »Eriki« je v redu. »Planic« bo krila izgubo z lastnimi sredstvi, ker je prevzela v oskrbo socialne zavarovance. Do konca marca računa na polno zasedbo. Problem izgube je rešen tudi v podjetju »Razor« v Kranjski gori, pač pa bo v njem nujno treba izvesti reorganizacijo. Kollektiv je že sprejel sklep, da se »Spik«, »Slavec« in »Razor« osamosvoje ter da

vsak od njih obdrži lastna osnovna sredstva. Člani Svetu so predlagali ObLO, da izda podjetju »Razor« garancijsko izjavo za najete kredite, podjetje pa bo moralno čimprej izterjati dolžnike. Ta vstopa je izredno visoka, saj znaša okoli 4 milijone dinarjev. Knjigovodstvo je sedaj v redu.

Zadnje čase se pri nekaterih gostinskih podjetjih pojavljajo težnje, da bi tudi v prihodnjih letih sprejela na okrevanje socialne zavarovance. Za turizem bi to pomenilo izgubo in je bila ta rešitev začasno sprejemljiva le letos.

Ob zaključku so člani Svetu govorili tudi o gostinskim naraščaju, za katerega bo v prihodnje treba bolje skrbeti. Malomarnost v knjigovodstvu je v prejšnji meri odraz nesposobnosti uslužbencev in vodi pogosto v kriminal.

J. O.

Otvoritev novega šolskega poslopja v Strožiču

Problem novih šolskih stavb je v Kranju občuten, saj se je število prebivalcev zvišalo od predvojnih 7.000 na sedanjih 18.000.

Najobčutnejše pa je bilo vprašanje novega šolskega poslopja v Stražišču. V šolskem letu 1955-56 je imela šola 7 učilnic in 21 oddelkov s 605 učencem, vsled česar je bilo treba urediti pouk v treh izmenah. Zaradi tega je občinski ljudski odbor sklenil, da zgradí novo šolsko poslopje, katerega pritlični del je dograjen in bo odprt v soboto, 15. septembra ob 17. uri, ob udeležbi predstavnikov občine, množičnih organizacij, graditelja, staršev in učencev te šole.

Načrte za novo šolsko poslopje je izdelal inž. Danilo Fürst, gradilo pa ga je SGP »Projekt« iz Kranja.

Obisk zbljanja

Izjava g. Sudarsona, ambasadorja Republike Indonezije

V zvezi z obiskom predsednika Indonezije Sukarna v naši državi je dan ambasador republike Indonezije v Beogradu, g. Sudarson tole izjavil:

Indonezija je država na otokih, na vrsto most med dvema kontinentoma, med Azijo in Avstralijo. Zaradi popra in drugih začimb, s katerimi je Indonezija že od nekdaj razpolagala, so nekatere evropske države v času, ko je trgovina postala zelo donosna, poslale svojo mornarico, da bi osvojili naše otočje. V tem času je bila naša država, po dobi moči in enotnosti, raztrgana na več manjših kraljevin. Zaradi tega je uspel Hollandem pokoriti nas z orožjem, čeprav so bili v manjšini.

Danes proizvajamo gumi, kavo, per, kokosov oreh, kositer. Ozemlje naše države je vulkansko in zato zelo rodovitno. Danes smo svobodni in neodvisni, čeprav je Irijan Barat (Zahodna Nova Gvineja) še danes v rokah Holandije. Več kot 300 let smo bili kolonija in smo se borili za svobodo. Prišlo je do pogostih uporov na severu Indonezije, na srednjem Sumatri, na Javi, na otoku Baliju in Lomboku, toda kolonialna uprava je prenehala še tedaj, ko so prišli Japoneci po drugi svetovni vojni, oziroma ko so premagali Holandece.

Naša država ni trpela zaradi bombardiranje. In vojnih pustošenj. Posledice borbe v njej niso bile tako težke, niti se ne morejo primerjati z onimi v Jugoslaviji. Toda japonska gospo-

DR. SUKARNO

darska esklavacija je bila uničljiva. Veliko neobhodnih potreb države je bilo zanemarjenih. Razen tega so se po Japonski kapitulaciji ponovno pojavili Holandci z zeljo, da bi vzdobjali kolonialno oblast, toda mi smo proglašili neodvisnost in začeli boj za osvoboditev. V kratkem razdobju 4 let smo se dvakrat vojskovali. Zato razumemo, da je naša država, čeprav močno bogata, sedaj še zelo revna. Nepretrgoma moramo delati, da bi obnovili deželo in dvignili življenjski standard. Zaradi tega potrebujemo mir, trajnega miru na svetu, ker honsamo tako mogli zgraditi svojo državo in ustvariti primerne pogoje za jenovo čim hitrejšo obnovo.

Po drugi svetovni vojni smo videli, da so mnogi narodi izbojevali svobodo in neodvisnost: Pakistan, Indija, Ceylon, Burma, Vietnam, Filipini. Vsi ti narodi so danes bolj ali manj v istem položaju kot mi. Prav zato so naša stremljenja gotova ista. Z ostalimi narodi smo postavili skupni temeljni kamen z resolucijo Banduške konference, na kateri je bilo 20 narodov Azije in Afrike. Glavna ideja je mirna eksistencija, kar je isto kot aktivna eksistencija, za katero se bori Federativna Ijudska republika Jugoslovija.

Naš predsednik Sukarno je obiskal Ameriko, Kanado, Italijo, Nemčijo, Svedsko in Sovjetsko zvezo.

Predsednik Sukarno veruje v osebnik in z radostjo pričakuje srečanja s predsednikom FLRJ. Razen tega bo imel priložnost spoznati se z voditelji in ljudstvom v Beogradu, Sarajevu, Zagrebu in v drugih mestih Jugoslavije. Ta obisk bo še bolj zbljžal obideželj. Imamo marsikaj skupega in naši osnovni problemi so podobni. Zato gremo ramo ob ramu in upamo, da nas bo ta obisk še bolj zbljžil.

Spet je bil predstavnik daljne azijske dežele priča veličastnega sprejema, ki ga znajo prirediti Beogradske dragomosti gostu in prijatelju. To pot je bil to dr. Ahmed Sukarno, predsednik Republike Indonezije. Dr. Sukarno je okoli 18. ure položil venec na grob neznanega junaka na Avali, nato pa mu je predsednik republike Tito predsedil zvečer intimno večerje, kateri so prisostvovali visoki indonezijski in jugoslovanski državniki. Ob tej priložnosti je predsednik republike Tito izročil dr. Sukarnu Red jugoslovanske velike zvezde, s katerim ga je odlikoval za izredne zasluge pri razvijanju in krepljenju miroljubnega sodelovanja in prijateljskih odnosov med obema državama.

DEL DJAKARTE – GLAVNEGA MESTA INDONEZIE

LJUDJE IN DOGODKI

Dežela otokov

Djakarta, avgusta.

Indonezija leži na okoli 3000 otokih, od katerih je Java najmanjši, toda najbolj naseljen. Ima okoli 80 milijonov prebivalcev. Glavno mesto Djakarta ima danes okoli 3 milijone prebivalcev, medtem ko jih je pred vojno imela okoli pol milijona. Njeno pristanišče je eno največjih v tem delu sveta. Lokalni zračni promet je zelo razvit. Zato je letališče v Djakarti zelo veliko. Tu se spuščajo in odvodijo avioni z vseh strani sveta: Indija, Avstralija, Holandija, Amerike, Francije, Skandinavije, Anglije. Djakarta je povezana z železniško progo z ostalimi kraji otoka Jave.

Preko Jave vodijo kanali, v katere pride voda z riževih polj. Eden od teh kanalov gre vzporedno z dvema zelo živahnima ulicama mesta, ki sta glavni prometni žili.

NA ULJICAH DJAKARTE

Djakarta je prenaseljena, a promet v njej je tako živ in včasih človek ne more priti pravocasno na kraj, kamor se je namenil. Toliko je vozil, da so ulice podobne mravljisu. Razen 80.000 avtomobilov je tu neštehto koles, motorjev, vesp in čisto majhnih avtomobilov. Ti malii avtomobili so zelo praktično in hitro prevozno sredstvo. Imajo zadaj in ob strani klopi, na katerih more sedeti 8, a tudi 10 oseb. Ti avtomobili vozijo samo v dočenici smeri, vendar nimajo stalnih postaj,

aparate, domače frižiderje, magnetofone, fotografiske aparate, avtomobile različnih tovarn. Tu so tudi deli zidu, ki so spleteti iz bambusa in s katerimi se da zgraditi hiša. Vsaka prodajalna ima svoje čuvanje, ki leže pred vratom, jo varujejo ter tam spijo. Pred temi kitajskimi in holandskimi prodajalnami trgujejo na ulici Indonezijci. Marmizki je težko iti v kakšno prodajalno, tako vas obkrožijo ti prodajalci na pločniku.

V Indoneziji ni mraka kot pri nas. Ob šestih zvečer se sije sonce, a ob pol sedmih je že trda tema. Pojavni se nadoma. Prav tako je zjutraj. Ni zore in ne svitanja, pač pa se nenadoma zdani. Celo leto se zdani in zmrači v istem času s prav majhno razliko. Kadar je mesečina, so vam zdi, da je meseč nad glavo. Niti en dan ni brez oblaka. Oblaki in sonce so neprestano menjavajo. Redno vsak dan dežuje in to običajno popoldne.

ZAKLADI INDONEZIJE

Dežela je bogata, polna kokosovih palm, čajnih plantazi, plantazi sladkorne trsa, tobaka, banan in različnih drugih sadja. Nisem vedel, da je deblo banane treba posekati, ko rodijo. Tedaj iz njegovih korenin požene drugo steblo v letu dni in to spet rodijo. Tako imajo vse leta banane. Eno dozorevajo, drugo sele poganjajo. Prav tako uspeva čez leto kokosov oreh, ananas in drugo sadje. Kokosova palma rodi okoli 40 orehov. Najbolj zani-

mivo drevo je tapiro, ki ima kratke in debele veje. Le-to odsekajo, olupijo in kuhajo. Po okusu spominjajo na krompir ali na kuhanji kostanj. Steblo presekajo na pet ali šest delov in jih zakopljajo v zemljo. V kratkem času zraste novo veliko steblo. Imajo tovarne, ki predelujejo tapiro v moko.

Prav tako je zelo zanimivo drevo popo, ki ima visoko steblo in katerega veje so razrastejo v obliki dežnika. Pod temi vejami zraste plod in to kar iz steba. Plodovi popo so različni. Medtem ko so eni zeleni barve in manjši, podobni našim bučam, ki jih polnímo z mesom, so drugi večji, podolgovati, kakor naše dinje. Okus tega sadja je prijeten in v hotelih ga servirajo po vsaki jedi.

PARIZ DALJNEGA VZHODA

Nekega dne smo odsli iz Djakarte v Bandung, kjer je bila lani konferenca predstavnikov azijskih držav. Mesto leži na zahodnem delu Jave. Imenuje ga »Pariz Daljnega Vzhoda«. Vozili smo se okoli 20 km po asfaltirani cesti skozi lepe kraje. Pri tem smo se neprestano vzpenjali, tako da smo bili že v pol ure na 1200 metrih nadmorske višine, na hribih, ki so preprečeni z nepreglednimi plantažami čaja. Tu je zrak svež, kar je zrak svež, kar je zrak svež, kar je zrak svež, kar je

Izraz enotnosti delavskega razreda

Agitatorji niso naleteli na gluha ušesa - Solidarnost pred osebnimi koristmi - Poraz oportunistov

KO SO 20. avgusta 1936. leta zatukle sirene v kranjskih tekstilnih tovarnah, je njihov odmev odjeknil v srečih vseh delavcev v vsej Sloveniji. Prisluhnili so mu tudi delavci v sedanji Hrvaški in na Koroškem. Vsi so vedeli, da se kranjski delavci bodo tudi zanje za sklenitev enotne kolektivne pogodbe za vso tekstilno industrijo, kajti edino na ta način je

strokovnih zvez, sredi stavke obrnili delavstvu hrbot. Posebno je bilo njihovo delo v tem smislu opazno v Mariboru, kjer so delavci na pritisk Splošno delavske strokovne zveze, ki je bila proti stavki, precej časa odlašali s stavko.

NAJPREJ V LJUBLJANI IN OKOLICI

ZE DVA dni po pričetku stavke v Kranju, so kranjski delavci poslali v Maribor, v Ljubljano in v Prebold agitatorje, da pozovejo tamožne delavce, naj prično s stavko. Agitatorji niso naleteli na gluha ušesa. Se isti dan, to je bilo 22. avgusta, so se zbrali delavci tovarne pliša in baržuna E. Eifler iz Ljubljane na tajni sestanek in so sklenili, da 24. avgusta zjutraj začnejo stavkati. Dan kasneje, 23. avgusta, so se zbrali tudi delavci tekstilne tovarne Beer & Hribenik iz Vižmarje in so sklenili, da naslednjdan ustavijo delo. V tej tovarni je odigrala najvidnejšo vlogo pri organiziranju stavke delavka iz »Jugobruna« Rezka Južina-Dragarjeva. S svojo revolucionarnostjo je dala vzgled, kako se je treba boriti za delavske pravice. Zaradi izredne hrabrosti pri organiziranju oborožene vstaje je bila Rezka Dragarjeva pozneje proglašena tudi za narodnega heroja.

Prav tako so na isti dan začeli stavkati tudi tekstilni delavci v tovarni Store v Gameljah.

POTEM PA SE V MARIBORU

V MARIBORU so delavci precej časa odlašali s stavko. S tem seveda ni rečeno, da oni niso simpatizirali z bojem kranjskih delavcev in drugih tekstilnih delavcev v Sloveniji, ki so v tem času že stavkali. Vendar je zaradi objektivnih razlogov tu stvar nekoliko zastala. Pri tem je odigrala svojo vlogo Splošna delavska strokovna zveza, ki je bila na čelu z Jakomilnom, takratnim centralnim tajnikom, proti stavki in je v ta namen že 22. avgusta sklical sestanek v dvorani Union, kjer so predstavniki te strokovne zveze agitirali proti stavki. Sestanka pa se je udeležilo zelo malo delavcev — niti 1000.

Svojo vlogo je pri zavlačevanju stavke v Mariboru nedvomno odigral tudi Hutter. On je imel od vseh industrije na Slovenskem nedvomno najbolje organizirano tovarno. Zaradi

tega je bil tudi najbolj konkurenčno sposoben. Iz istega razloga je tudi lahko nekoliko bolje plačeval delavce, kot ostali industrialci. Sredi tridesetih let pa je začela, kljub ugodnim carinskim predpisom, plahneti konjunktura v tekstilni industriji, ki je bila takoj v prvem desetletju po vojni zelo nizka. Tudi na jugoslovanskem tekstilnem tržišču se je začel konkurenčni boj. S tem, da je hotel Hutter izsiljen od ostalih podjetnikov zvišanje plač delavstvu, jih je nedvomno hotel napraviti manj konkurenčno sposobne in za sebe nevarne. S tega stališča lahko tolmačimo njegove »humane« geste, ko je svojim delavcem dal 3 dni plačnega dopusta, da bi se še oni solidarizirali s stavkajočimi delavci in pričeli s stavko.

Nedvomno je veliko vlogo pri odlašanju stavke v Mariboru odigralo tudi dejstvo, da so bili mariborski tekstilci sploh bolje plačani kot ostali tekstilci v Sloveniji in so bili, če že ne na ravni, pa vsaj blizu tistih tarif, ki jih je predvidevala kolektivna pogodba.

Klub vsemu pa so mariborske tovarne 1. septembra začele stavkati. V Mariboru in v okolici je stavkalo 18 tovarn, v katerih je bilo zaposlenih okoli 4300 delavcev.

Maribor - Štajerski Manchester. 1936. leta je tu stavkalo 18 tekstilnih tovarn

Za zmago tektilcev in gradbincev pred dvajsetimi leti je bila odločilna pomoč Partije

bodo zbrani vsi dokumenti in pričevanja o njej.

V zvezi s stavko stavbincev leta 1936 ugotavlja Tomo Brejc v svojem članku: »Se ena obletnice v Ljudski pravici štev. 129 z dne 3. julija 1956 med drugim naslednje:

»Zmaga stavbincev junija 1936 je bila rezultat velikih naporov in sistematične politično-organizacijskega dela aktivnih komunistov med gradbenimi delavci. Od jeseni 1934 in skozi vse leto 1935 so bili številni manjši sestanki in diskusije med stavbincami o najnosti lastne sindikalne organizacije. Bilo je, kot že rečeno, tudi več manjših prask in meždnih spopadov s posameznimi gradbenimi podjetji, v katerih so se stavbinci pripravljali in utrjevali za večji in odločilnejši boj za svoje pravice. Novembra 1935 je bilo prvo veliko javno zborovanje stavbincev v Ljubljani. Od tega časa je število organiziranih gradbenih delavcev naglo naraščalo. Spomladi 1936 smo se priključili Zvezl gradbenih delavcev Jugoslavije in ustanovili Podzvezko za Slovenijo. Konec maja 1936 so bile končane vse priprave za stavko, ki se je 4. junija t. l. začela in tudi zmagovito zaključila.

Ta zmaga je ohrabrla ves delavski razred Slovenije, predvsem pa stavbince same. Kmalu za ljubljanskimi so stavkali gradbeni delavci v Kranju, Mariboru, na regulaciji Savinje v Celju, na gradnji železniške proge Sevnica-St. Janž, prve dni avgusta pa so se odločili za stavko tudi gradbeni de-

lavci v Murski Soboti in okolici. V tem kraju je bil boj najtežji. Tako absolutne brezpravnosti delavcev ni bilo nikjer drugod v Sloveniji. Ni bilo niti redko pretepanje in branje delavcev in delavk po stavbah. Do kraja izkoriscanih in brezpravnih delavcev, ki v resnicu niso imeli več kaj izgubiti, so se za organizirano stavko razmeroma lahko in hitro odločili, toda težko je bilo vzdržati. Nezasiljan teror žandarmerije, ki je vdiral v stanovanja stavkajočih, grozila z aretacijami in pretepanji, najpodlejše provokacije podjetnikov in oblasti so skušala zrahiliti stavkovno disciplino. Toda zmanj. Tudi v Murski Soboti so bili podjetniki primorani sprejeti kollektivno pogodbo, ki je gradbenim delavcem zagotovila boljše delovne pogoje in zvišanje plač.

Važna pa so tudi navodila, ki jih je Partija dajala javno preko svojega legalnega tiska, predvsem preko »Ljudske pravice«, ki sicer v času stavke tektilcev in stavbincev ni več izhajala, ker je bila zatrta že spomladi 1936 prav zaradi svojega nenehnega pozivanja, naj si delovno ljudstvo samo kroji svojo usodo in če mu to preprečujejo zakoni, naj jih »obide ali pa zlomie. Tako in ni drugače je razumelo tudi delovno ljudstvo članek »Slovenska opozicija« v »Ljudski pravici«, leta II. štev. 18 z dne 18. oktobra 1935, kjer je med drugim zapisano: »Sedemnajstletna zgodovina v Jugoslaviji je vsakemu dokazala, da je slovenski obstoje vezan na demokracijo.

Gotovo obstoje pri obstoječih zakonih težave, toda te je treba obiti ali zlomit! (podprtjal I. K.) Nemogoče, polnoma nemogoče je, da ne bi zmagala zahteva, za katero stoeje vse slovenske množice. Slovenske množice zahtevajo javne nastope, zahtevajo, da se same udeleže političnega življenja.

Ob tektilni in drugih stavkah leta 1936 so slovenske delovne množice mest in vasi stale enotno na strani stavkajočega delavstva, kar so ugovorili tudi na sestanku zaupnikov Kmetstva delavskega gibanja pod vodstvom Partije 4. oktobra 1936. leta v Zagrebu.

...Sledili so veliki dnevi kmetstva delavskega gibanja, ko je kmet s svojo gmotno in duševno podporo (ob stavki tektilnih delavcev v Kranju, Mariboru in drugod, op. I. K.) podprt delavca v boju za zboljšanje njegove bedne meze. Ta skupen boj je slovensko kmetsko - delavsko gibanje zelo utrdil.

Nestil Zganec - Nestil opisuje v članku »Stavka tektilnih delavcev v Preboldu«, ki je izšel v zborniku »Med Mrzlico in Dobrovljami« tako-le pomoč, ki so jo stavkajočim nudili kmetje:

»Ves čas stavke nam je okoliško prebivalstvo, posebno pa kmetje iz Kaplje vasi, nosilo hrano v tovarno in nam vsestransko pomagalo. Kmet Raček iz Kaplje vasi nam je pripeljal celo kravo.

Tako se je med naprednim delav-

Vozni red posebnih vlakov

MARIBORSKI VLAK:

odhod iz Maribora	3.40. uri
Pragerskega	4.06. uri
Celja	4.50. uri
Zidanega mosta	5.30. uri
prihod v Kranj	7.52. uri

LJUBLJANSKI VLAK:

Odhod iz Ljubljane	6.24. uri
Medvod	6.40. uri
Škofje Loke	6.55. uri
prihod v Kranj	7.16. uri

JESENŠKI VLAK:

odhod z Jesenice	7.05. uri
prihod v Kranj	7.45. uri

PRIMORSKI VLAK:

odhod iz Novo Gorice	4.15. uri
Solkana	4.15. uri
Mosta na Soči	5.00. uri
Boh, Bistrica	6.10. uri
Boh, Bela	6.40. uri
Bleda	6.45. uri
Podkorenna	6.55. uri

prihod v Kranj

8.05. uri

POVATEK

MARIBORSKI VLAK:	odhod iz Kranja	16.10. uri
prihod v Maribor	20.05. uri	
s postankom na istih postajah		

LJUBLJANSKI VLAK:	odhod iz Kranja	18.27. uri
prihod v Ljubljano	20.05. uri	
s postankom na istih postajah		

PRIMORSKI VLAK:	odhod iz Kranja	16.34. uri
prihod v Novo Gorico	20.00. uri	
s postankom na istih postajah		

JESENŠKI VLAK:	odhod iz Kranja	10.30. uri
prihod na Jesenice	20.35. uri	
brez postanka na vmesnih postajah		

PRIPOMBA: 1. Udeleženci iz Ptuja pridejo do Maribora oz. Pragerskega s kamioni in je za njih preskrbljen prostor v vlaku.
2. Pri povratu imajo posebni vlaki postanke na istih postajah kot ob prihodu v Kranj.

Glavna direkcija JDŽ je odobrila za prevoz po železnicu ob priročno obletnico Velike tekstilne stavke Slovenije 50% popust. Popust velja za vse razrede in vrsto vlakov iz vseh postaj v LR Sloveniji do Kranja in nazaj in to: v odhodu od 15. do 16. septembra in v povratu od 16. do 17. septembra 1956.

Udeleženci kupijo na vstopni postaji celo vozno karto do Kranja, katera velja za brezplačni povrat s potrjenim obrazcem K-13, ki ga tudi dobite na vstopni postaji, v Kranju pa je obrazec treba potrditi v Informacijski pisarni na Koroški cesti ali prireditvenem prostoru. Ob povratu obrazec K-13 žigose tudi Železniške postaje v Kranju. Pripravljalni odbor v Kranju priporoča udeležencem, naj potujejo na skupinske objave.

STAVKA V PREBOLDU

ISTI DAN, torej 1. septembra, so začeli stavkati tudi delavci v tovarni Cosmanov današnji tekstilni tovarni v Preboldu — v St. Pavlu pri Preboldu.

S tem je dosegla tekstilna stavka Slovenije vrhunc. Stavkali so tekstilni delavci po vsej Gorenjski, v Ljubljani, Celju in Mariboru. Po po-

Akademika mladina in delavsko gibanje v Kranju

Stavka nas je vzpodbudila, da smo se dokopali do bogatih spoznanj

so jeli pljuskati prvi valovi porajajoče se razredne zavesti v meščansko sredino. Že na zunaj je bilo to do neke mere očitno. Socialna demokracija si je ustvarila svojo postojanko v stari meščanski hiši v Bleiweisovi ulici, klerikalni tabor je sam pohitel s snovanjem delavskih ustanov in je zgradil Delavski dom. Vsekrizem so nastavljale mreže delavskih zaupnikov in sindikatov, ki bi utegnili postati nevarni obstoječim družbenim razmeram.

Vse to živo dogajanje je študente naravnost sililo k razmišljaju. Dočela naravno je bilo, da je v spontano nastajajočih skupinah, ki so razpravljale o najbolj žgočih in vso družbo zadevajočih vprašanjih, vznikla misel o društvu oziroma klubu. Kaj naj bi bil smoter društva, je bilo vsem jasno.

Dve nalogi so pobudniki postavili na vidno mesto v programu. Prva je bila ostvaritev notranjega družvenega dela. Druga važna naloga je bila pravnavanje kulturnega dolga, ki so ga občutili doraščajoči razumniki v kraju, kjer so že preživljale obdobje čitalniške idilike.

Na glavi statuta je bilo zapisano ime: Jugoslovansko akademsko društvo (JAD) Kranj. Skupnost je bila zasnovana zares demokratično, za stranice strankarje naravnost pohujšljivo. V njem so se mogli in so se tudi včlanili vsi študentje iz Kranja ter okolice ne glede na politično oziroma

ideološko pripadnost. V prvem letu obstoja je kronika beležila še neko zanimivo posebnost: trem izvoljenim predsednikom je bila dodeljena vsakemu četrletna doba poslovanja. Ti stiskrat smo verjeli, da bo ta mali zgled komu v poduk.

Notranje delovanje se je v društvu nagnalo razmahnilo. Predavanja in razgovori o najrazličnejših predmetih so bili redno na programu. Posebna sekacija se je ukvarjala z načrtom za študij gospodarskega stanja na gorjenjskem podeželju. Zelo pester in živahen je bil Stenski časopis, najbolj svobodna tribuna mnenj, kar si jih je bilo moč zamisliti. Tu ni bilo cenzorjev, ki bi drobnogledno rešetali nazore in krivo presojali odkritosno izražene misli. Bili so seveda, kot se je kasneje izkazalo, vohlači; a ti so bili dolžni opravljati svoj posel potihem in za hrbotom tako, da se same tribune niso dotikali.

Drugo je bilo delovanje društva navzven. Najvidnejše se je izrazilo v Ljudski univerzi, ki jo je organizirala ter vodila društvena uprava. Predavanja vidnih slovenskih kulturnih delavcev so bila namenjena širokim plastem ljudstva. Da bi se izognili vsem motnjam, ki bi utegnile zavirati obisk, smo jih prirejali na najbolj neutralnih teh, to je v gimnazialski televadnici. Ponosni smo bili na to, da smo v kratkem času brez kričave propagande pridobili dokaj številno ter stalno publiko, ki so jo v precežnji meri sestavljali delavci iz kranjskih tovarn. Led je bil prebit!

Kdo ve, kako bi potekalo delo visokošolskega društva naprej, če bi se lepega poletnega dne nenadoma ne oglašlje tovarniške sirenje v nekoliko nenavadnem času. Rezki alarmni zvoki so rezali ozračje in odjeknili v najbolj skritem kotičku mesta. Trdo so odsekale tuleče piščali: zob za zob! Takoj nato je potihnil trušč statev v tovarniških dvoranah, a ograjne dveri so tokrat ostale zaprite; skozenje se niso vsipale trume, kot je bilo to običajno na kraju delovnika. Ne le dol pod Gaščem, na Loku, Gorenji Savi in drugod, ampak tudi v mestu je marsikater roka zastala pri delu in marsikateri obraz je prebegnil vprašajoči pogled: kaj pa zdaj? Spodaj družbenih razredov ima pač drugo vsebinsko in drugačne oblike kot velja to za običajne strankarske preklarije.

Razumljivo, da je dramatični razplet delavskega gibanja vžgal med študentsko mladino, enako kot med ljudmi vseč, trenja nazorov. Tukaj

je bila resničnost kot na dlani in je ni bilo moč pretvarjati ali olepševati. V društvu so se razpredali razgovori ne samo o nравstveni upravičenosti stavkovnega gibanja, ampak tudi o nujnosti razrednega boja v kapitalističnem družbenem sistemu. Sprva je bila le peščica, ki se je odkrito postavila na stran proletariata. Večina je motrila razvoj dogodkov bolj iz dajave. Vendar jih je bilo med njimi vedno več, ki so z nezatajenimi simpatijami spremljali napore stavkajočih in hkrati že pozikušali doumeti bistvo socialnih nasprotij v sodobnem svetu. Vsi klerikalno opredeljeni študentje so moralni zapustiti društvo. Delo je bilo poslej vedno težje. V kranjski javnosti se je pojavilo vprašanje: komu je potrebno akademsko društvo?

Odgovor na zastavljeno vprašanje se je zakasnil. Najprepričljiveje so dali mnogi kranjski visokošolci, ki so v odločilnem trenutku brez oklevanja razstavili skupaj z ljudskimi minožicami razjaljenimi ter s čutom za naravno pravičnost prežetimi, v končni spopad z nasiljem.

Dr. Cene Malovrh

Borbena umetnost

V sklopu proslav ob 20-letnici stavke tekstilnih delavcev je Klub likovnih delavcev pripravil v stalnih razstavnih prostorih v Prešernovi hiši slikarsko razstavo pod gesлом »Napredna tematika v slovenskem slikarstvu med obema vojnoma«. Razstava izpričuje, kako v tem času tudi slovenski likovni umetniki ni živel pod steklenim poveznikom čiste umetnosti, ampak je posegel v življenje, se udeleževal borbe za pravičnejši družbeni red in intenzivno občutil tegobe in krivice, ki so tedaj tlačile delovno ljudstvo.

Na razstavi prevladuje grafika. Stevilno največji del razstavljenih listov je prispeval Ljubo Ravnikar. Njegova dela s poudarjeno borbeno tematiko so nastala v letih 1933 do 1936, torej prav v času in razmerah, ki so izviale veliko tekstilno stavko. Poleg Ravnikarja razstavlja Maksim Sedej svojo mapo »Predmestje«. Dalje so razstavljeni grafični listi Božidarja Jakesa z motivi iz jeseniške martinarne ter nekaj satiričnih otočja Hinka Smrekarja, ki je svojo neizprosno resniceljubnost plačal z lastnim življenjem.

F. B.

Otvoritev razstave v Radovljici

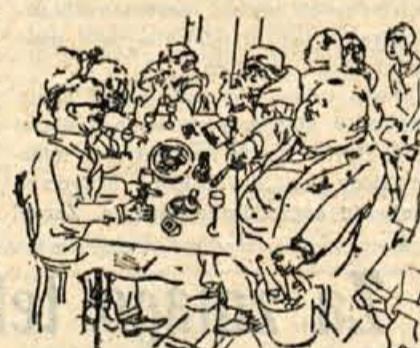
V okviru počastitve 20-letnice Velike tekstilne stavke je bila v bivših prostorih Graščine v Radovljici otvorjena zgodovinska razstava. Odprl jo je predsednik KSS tov. Slavko Lipuš, ki je dejal, da je njen glavni namen, obuditi spomin na tedanje delo in življenje našega delavca ter njegov razvoj.

Razstava je organizirala Socialistična zveza s sodelovanjem tovarn »Veriga«, »Plamen« Kropa, tovarna »Plethen in nogavic« Lesce, »Suknja« Začuže, Tkalcice Otoče ter DPD »Svoboda« Lesce.

Skrbno pripravljena razstava prikazuje razne posnetke in spominske stave, po tovarnah. Z dokumentarnim gradivom je prikazana politična zavest in borbenost delavcev med NOB, z raznimi diagrami pa razvoj in napredek posameznih podjetij.

Otvoritvi razstave so prisostvovali zastopniki oblasti in podjetij.

Žalostna primerjava

GEORGE GROSZ: Blagoslov dela

KÄTHE KOLLWITZ: Kruha

kakor navadno, oboki so bili nizki, kot v kaki kleti. Na tleh med stroji so spale predice tretje izmene in delavke, ki zvezčer niso odšle domov. Nekaj deklet in žensk si je prineslo od doma oblege in celo blazine, one, ki so prišle od daleč, pa so spale kar na golih deskah, ki so bile položene pred stroji, le ta in ona je imela pod seboj vrečo, ki jo je stakanila kdo ve kje. Kališnica je šla previdno med njimi. Tu in tam se je katera zdramilna, vprašala, kak je, ko pa je videla Kališnico, je spet zaspala. Posebno ženske iz tretje izmene so rahlo spale, saj v tem času niso bile navajene spati.

Kališnica je še pogledala v prednico prstanciščevih strojev. Tu so spali moški. Večinoma na golih tleh. Spali so trdneje kot ženske.

Zadovoljna se je vrnila na dvorišče. Vse je bilo kakor treba.

Da, stavka je v trdnih rokah, tu pri Wolfih, pa tudi v ostalih tovarnah. Vedela je, da stavko vodi pravzaprav Boštjan s svojimi prijatelji, da jo vodi Komunistična partija. Ne samo v Mariboru, v vsej Sloveniji. V Mariboru stoji delo v vseh tovarnah razen pri Riegljerju, a tudi Riegljerjevi bodo vsak čas v stavki, stavko pa tudi tekstilci v Skofji Loki in Tržiču. Petnajst tisoč tekstilcev je ustavilo delo, tovarni pa ni zapustilo! To je mogla izvesti samo takšna organizacija, kakor je Partija.

nju!« je vzkliknil Potočnik, ko je opazil na obrazih okoli stojecih tih prijetje Korenu, a tudi strah. Veden je, da je treba krepke besede, pa bo strah splahl v borba, ki jo je vsak posameznik boril v sebi, se bo končala z zmago. »Ne samo mi tu pri Wolfu, delavstvo vseh mariborských tekstilních tovarn mora stopiti v stav-

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

»Naši bodo morali nekaj ukreniti,« je dejal nekdo drugi, se okrenil k Kališniku, ki se je že odpravil, in nadaljeval. »Kališnik, tvoja žena bo že vedela, kaj je treba storiti.«

Kališnik ni nič rekel; odšel je molče.

Na dvorišču je bilo še živahnje.

»V Kranju zahtevajo kolektivno pogodbo, zvišanje minimalne mezde, plačane ure čakanja pri strojih in osmerurnik v vseh obratih!« je razlagal Koren večji gruji, ki je stala sredi dvorišča. »Ljudje, ali niso to tudi naše zahteve?«

»Seveda, to zahtevamo tudi mi!« jih je nekaj hkrati pritrdo.

»Zahtevamo že, vendar kako?« se je razvrel Koren. »Komaj da spravimo k Wolfu Koren, delegacijo, Kranj nam je dal vzdug: tam stroji stoje in bodo stali, dokler ne bodo tovarnarji izpolnili delavskih zahtev. Tako govoriti delavec s tovarnarjem!«

»Maribor se mora pridružiti! Kran-

jem!« je vzkliknil Potočnik, ko je opazil na obrazih okoli stojecih tih prijetje Korenu, a tudi strah. Veden je, da je treba krepke besede, pa bo strah splahl v borba, ki jo je vsak posameznik boril v sebi, se bo končala z zmago. »Ne samo mi tu pri Wolfu, delavstvo vseh mariborských tekstilních tovarn mora stopiti v stav-

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Kališnica je stopila v prednico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

je zavrní stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh nì na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Cas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in rezolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno oranje zoper tovarnarja: stavko!«

Po partizanskih poteh
v Kumrovec

Priprave za partizanski pohod in IV. zvezd Združenja tabornikov v Kumrovecu so bile zaključene. Na izhodiščnih točkah, od katerih bodo taborniški odredi odšli v Kumrovec, so se že začeli zbirati prvi taborniki. Med prvimi so odšli na pot taborniki iz Celje in Hrastnika, ki so tvorili tako imenovan XIV. divizijo ter taborniki iz Novega mesta. Njihova pot je bila dolga, zato so odšli že nekaj dni prej kot ostali.

Cilj prvega dne pohoda je bil trg Kozje. Ko se je dolga vrsta tabornikov raztegnila, si lahko videl, koliko nas je. Sprejela slovenska zastava, obdana z dvema taborniškima praporoma, za njim pa najprej mladi tabornik družin »Skalni tabor« iz Domžal, nato pa dolga vrsta ljubljanskih tabornikov. Zej nas je začela mučiti, sonce je pripekalo vedno bolj. V prvi vasi na hribu smo si ogledali zidaničico in že nam je domačini napolnil polič z močom. Prebivalci teh krajev so nas povsod toplo sprejeli in želeli vedeti, kdo smo. Cudili so se pogumni mladi tabornikov, ki so krepko prenašali težko pot, nekateri še celo s težkimi nahrbniki.

Popoldan smo prispevali v Raštanji, kjer kopljajo premog. Popoldan se je že nagibal k večeru, ko smo bili že daleč od Kozjega. Noč nas je ujela na Veterniku, od koder smo se po strmi poti spustili v Kozje.

Pred trgom smo se postavili v vrsto in vkorakali v Kozje, kjer so bili na glavnem trgu že postrojeni udeleženci XIV. divizije in primorskoga odreda. Naš odred je pozdravil komendant bivše XIV. divizije. Priazni vaščani iz Kozjega so za sprejem postavili mlaje in izobesili zastave. Vaščani so nas povabili na pravi partizanski goč, nakar smo se vsi taborniki skupno z domačini zbrali ob velikem kresu, kjer je bil miting. Star partizan iz Kozjega je pripovedoval o junaških borbah borcev XIV. divizije, ki se je borila v teh krajih. Kmalu pa nas je pregnal dež in utrujeni smo legli v senkih.

Prebudili smo se v meglenem jutru. Odšli smo proti Treptu in se ustavili pri hiši Karla Kolarja, stricu tov. Tita. Stari Karl nam je pripovedoval o resnih in veselih doživljajih tovarnika Tita. Pred odhodom smo stricu Kolarju poklonili skromno darilice in zapeli nekaj partizanskih pesmi. S trikratnim »hura« se je odred poslovil in krenil proti Kumrovecu in kmalu smo zagledali prijazno zagorsko pokrajino z Bistrico ob Sotli in Kumrovecem v daljavi. Tu ob reki Sotli grade naši vojaki železniško progno, ki bo povezala te kraje z ostalim svetom.

Tako smo taborniki hodili po poteh, ki so partizane pripeljale v svobodo.

TINE BOLHAR

Triglav : Partizan Domžale
54:51 (23:17)

V nedeljo je bila v Kranju prvenstvena košarkarska tekma I. slovenske lige med Partizanom iz Domžal in domaćim Triglavom. Igra je bila borbenia in napeta posebno v II. polčasu, ko sta se moštvi večkrat menjavali v vodstvu. Pri gostih sta dala največ košev Grandovec in Orehar, pri domaćih pa je bil najuspešnejši Drago Petrić.

V predtekni je A ekipa mladincev Triglava premagala B ekipo z rezultatom 26:19.

Delo Ljudske tehnike
na Golniku

Novaustanovljeno Društvo ljudske tehnike na Golniku je v nedeljo pridelilo v počasnost 10. obletnice ljudske tehnike, 100-letnice rojstva Nikole Tesla in 20-letnico velike tekstilne stavke Slovenije obsežen program, na katerem so sodelovali motoristi iz Kranja, Cerkev, Tržiča in Golnika, kolesarji iz Gorič, Seničnega in Golnika ter DPD »Svoboda« z Jesenicami.

Dopoldne je bilo tekmovanje motocistov, biciklistov, pionirjev in pionirke, ki so tekmovali na skirojih. Motoristi so se pomerili v ocenjevalni 25 kilometrov dolgi vožnji na progi Golnik-Tenetišče-Duplje-Križe-Golnik. Nastopilo je 18 vozačev, ki so dosegli naslednje rezultate: Maks Ošabnik, Tržič (31.11 min.), Lazo Božič, Golnik (31.18).

Grbec

Jesenški Šahisti uspešni

Pred dnevi je bil na Jesenicah zaključen šahovski turnir z 12 udeleženci, na katerem je dosegel: 1. mesto Krajnik (10,5), 2. Lakota (9,5), 3. Simovič (8,5) in 4. Speh (8,5). — Na turnirju so dosegli prvi trije normo za drugokategorikovo. V julijskem brzopoteznom turnirju pa so dosegli Krajnik 7,5, Korošec 7, Jan 6 in Strumbi 6 točk, medtem ko v avgustom turnirju Korošec 8, Jan 8. Krajnik 7 in Strumbi 7 točk. V brzopoteznom nadgradnem turnirju s 14 udeleženci pa so zmagali Trampuž, Boršnik, Vavpotič, Benedičič in Roblek.

U.

Ali bo prišlo na Jesenicah
do preseljevanja?

Čuden naslov in vendar opravljen. Kaj takega se na Jesenicah res ustreže zgoditi. Pred seboj imam namreč dopis jeseniške železarne, ki ga je ta poslala stanovanjski komisiji pri Občinskem ljudskem odboru. Podpisal ga je sekretar podjetja. V njem se podjetje sklicuje na 26. člen Uredbe o upravljanju stanovanjskih hiš in prilaga spisek ljudi, ki naj bi

zgraja sleherni občan, četudi ni prizadet, mislim da je prav, če zapišem nekaj vrstic več.

Predvsem so mi zdi ta ukrep popolnoma asocijalen in družbeno škodljiv ter bi ga lahko mirno primerjal z odnosom kapitalistov do delavcev v stari Jugoslaviji in še prej. Kdor je takrat prenehal delati v tovarni, je moral zapustiti tudi njeno stanovanje.

jih izseliti iz stanovanj. Med njimi je 24 upokojencev, ki so prenehali delovno razmerje z Železarno. V opravljenem je v dopisu navedeno, da je ta ukrep potreben zaradi pomanjkanja stanovanj in resno problematike (podprtih pisev) v zvezi z njihovim strokovnim in tehničnim kadrom. V drugem delu dopisa pa je med drugim rečeno: »Prosim vas, da ukrenešte vse potrebno za sodno odpoved stanovanj imenovanim bivšim našim delavcem in uslužbenec in nam omogočite, da njihova stanovanja uporabimo za članove našega delovnega kolektiva. Po sodni odpovedi podvzemite vse potrebno ukrepe, da bodo stanovanja dejansko izpraznjena in o vselitvi strank se posvetujete z nami.«

Prilagamo vam tudi spisek naših upokojencev ter vam predlagamo, da v kolikor kdo od ožjega sorodstva stanuje z njimi skupaj in dela v kolektivu, naj se stanovanje prepriča na dotednega, če pa ni nobeden zaposlen, potem rešuje kakor je navedeno zgoraj.«

Komentar k temu skoraj ni potreben. Ker pa se nad takšnim odnosom podjetja do nekdanjih uslužbencev

Strokovni tečaj
Ljudske univerze
na Jesenicah

Zadnja leta je organizirala Ljudska univerza Jesenice strojepisni in stenografski tečaj ter tečaj nemškega, angleškega in francoskega jezika. Cetudi pouk na Šolah še ni pričel, je zanimanje tečajnikov za te tečajo zelo veliko. Vse kaže, da se bo prijavilo nekaj sto tečajnikov.

Razen izobraževalnega dela je bila v tem društvu v pretekli sezonai razgibana tudi gradbena dejavnost. V zadržnem domu, kjer ima to društvo svoje prostore, so dogradili sobe pod odrom. Te prostore so dogradili delo-

neko nekaj sto delavcev.

Kako daleč pa je v tem pogledu kulturno - umetniško društvo »Valentin Kokalj« Visoko? — To društvo ima

tako veliko vas kot je Visoko, kar precej članov, ki v vremenu sodelujejo zlasti v dramski sekciji (kar je znano za podreščko društva); drugim sekcijam navadno primanjkuje vodilni kader. Da jo to res dokazujejo pretekle sezone, v katerih je dramska sekcija naštudirala precej zahtevenih dramskih del.

Razen izobraževalnega dela je bila v tem društvu v pretekli sezonai razgibana tudi gradbena dejavnost. V zadržnem domu, kjer ima to društvo svoje prostore, so dogradili sobe pod odrom. Te prostore so dogradili delo-

pomeščeni na odgovornejša mesta in podobno. Tako bi to preseljevanje doletelo celo predsednika občine ter številne prosvetne in zdravstvene delavce.

Pravzaprav je vse to nesmisel in če bi do preseljevanja prišlo, bi bljedini rezultat ta, da bi imeli ljudje ogromno stroškov in škode, pridobilbi pa ne bi niti enega kvadratnega metra stanovanjskega prostora več. V spisku Železarno je navedenih 79 strank, ki naj bi jih preseili. Iz podatkov, ki jih jo zbrala stanovanjska komisija, je razvidno, da stanuje v občinskih stanovanjih več kot 100 družin, katerih svoje so zaposleni v Železarni.

Posebno prizadene človeka zadnji odstavek, ki govorji o upokojencih. Ti so delali vse življenje v tovarni, danes, ko jih niso več potreben, pa jih mečejo iz stanovanj. Le čemu jim podjetje pripreja razno jubilejne proslave in jih obdaruje, če ob takih priložnostih pozabljiva nanje in jim grena jesen življenja.

Ob koncu bi povedal le še to, naj bi v Železarni raje temeljiteje razpravljali in reševali svoje notranje probleme, da ne bi imeli toliko pobegov, intrigantstva in vrste drugih slabosti, ki zastupljajo kolektiv in širšo okolico. Stanovanjska in druga vprašanja naj prepustijo reševati ljudem, ki so za to izvoljeni v razne odbore in komisije.

J. PODOBNIK

Inozemska pomoč
v živilih

Jugoslovanski Rdeči križ prejme od amer. naroda ZDA preko Svetovnega sveta cerkva in Luteranske svetovne pomoči večjo količino živil. Slovenija bo dobila za obdobje od junija 1956 do januarja 1957 okoli 400 vagonov živil in sicer: mleko v prahu, sir, pšenično moko, koruzno moko, riž in fižol.

Prvi transport živil je prispel na Reko 12. t. m. Pomoč bo prihajala po stopoma in Ekspozitura Centralnega odbora JRK na Reki bo odpremila vagonke pošiljke okrajnim odborom Rdečega križa, manjše pošiljke pa preko Glavnega odbora RKS.

Za pravilno razdeljevanje to pomoči so ustanovljeni pri Glavnem odboru RKS ter pri okrajnih in občinskih odborih RKS koordinacijski odbori za razdeljevanje živil. Odbore vodi RK in so v njih predstavniki ljudskih odborov ter političnih in družbenih organizacij.

Največjo odgovornost za pravilno razdeljevanje pomoči bodo imeli osnovne organizacije RK. S sodelovanjem družbenih in polit. organizacij ter ljudskih odborov morajo napraviti seznam vseh socialno ogroženih počitancev in družin.

Pomoč je brezplačna. Tudi prevoz po železnici od Reke do občinskih odborov RK, ki so ob železnicu, je brezplačen. Plačati so mora zavarovanje po železnicu, tovorni listi in pretovarjanje. Nadaljnja odprema do občin, ki niso ob železnicu, ter do osnovnih organizacij RK je vezana s stroški, ki naj bi jih krili okrajni oziroma občinski ljudski odbori, množične organizacije in koristniki sami.

Sezona je pred durmi

Nekaj misli o delu KUD »Valentin Kokalj« Visoko

Jesen je blizu in na duri bo potrka zima: čas, v katerem je kulturno življenje na vasi najbolj razgibano. Kulturno - umetniška društva si pripravijo program za svoje delo že jeseni, tako da nimajo med sezono, ko je izobraževalno - umetniško delo v polnem teku skrb, kaj bodo igrali, kakšna predavanja bodo pripravili,

Kako daleč pa je v tem pogledu kulturno - umetniško društvo »Valentin Kokalj« Visoko? — To društvo ima tako veliko vas kot je Visoko, kar precej članov, ki v vremenu sodelujejo zlasti v dramski sekciji (kar je znano za podreščko društva); drugim sekcijam navadno primanjkuje vodilni kader. Da jo to res dokazujejo pretekle sezone, v katerih je dramska sekcija naštudirala precej zahtevenih dramskih del.

Razen izobraževalnega dela je bila v tem društvu v pretekli sezonai razgibana tudi gradbena dejavnost. V zadržnem domu, kjer ima to društvo svoje prostore, so dogradili sobe pod odrom. Te prostore so dogradili delo-

neko nekaj sto delavcev.

V Gornjesavski dolini sta Mojstrana in Kranjska gora najvažnejši železniški postaji, zlasti za turizem. Medtem ko ima Kranjska gora več letovščurjev, je Mojstrana važna z ozirom na izstopanje številnih turistov — domačih in tujih. Sicer lepo urejeni železniški kolodvor v Mojstrani, ima že nekaj tednov veliko pomankljivost.

Kolodvor je namreč brez vode. Ni pa

ta pomankljivost važna le zaradi pitne vode, temveč tudi zaradi neuporabnega straničja. Domači in tujci turisti

Najraje segajo po romanah, pa tudi

strokovnih knjig ne zanemarjajo.

Na sezono, ki je pred durmi, se društvo skrbno pripravlja. Se pred pričetkom sezone so sklenili adaptirati dvorano. Dramska sekcija ima program že sestavljen. V kratkem bodo pričeli studirati mladinsko igro Pavla Golje »Uboga Ančka«.

Zanikrnost na železniški postaji v Mojstrani

V Gornjesavski dolini sta Mojstrana in Kranjska gora najvažnejši železniški postaji, zlasti za turizem. Medtem ko ima Kranjska gora več letovščurjev, je Mojstrana važna z ozirom na izstopanje številnih turistov — domačih in tujih. Sicer lepo urejeni železniški kolodvor v Mojstrani, ima že nekaj tednov veliko pomankljivost.

Kolodvor je namreč brez vode. Ni pa ta pomankljivost važna le zaradi pitne vode, temveč tudi zaradi neuporabnega straničja. Domači in tujci turisti

morajo zategadelj iskati »zavetje« v prosti naravi.

Ali železniška uprava nima sredstev, da bi dala popraviti motorno črpalko za vodo, ki je pokvarjena? — Tudi številni prebivalci Mojstrane in okolice, ki se vozimo na Jesenice na delo, imamo pravico do pitne vode in do higienično urejenega straničja na naši železniški postaji, zato upamo, da se popravilo, odnosno nabava novega motorja, ne bo zavlekla v nedogled.

Mojstrančan

Iz stavke lesnih delavcev v Loki

Na račun bede je koval bogastvo

Podjetnik Dolenc se ni ogibal podlih ovadb in postopkov, samo da bi nagrabil čim več premoženja

Istočasno ko se v letu 1936. stavkali slovenski tekstilci, so stavkali tudi delavci lesnih podjetij Dolenc in Heinrichar v Skofji Loki. Pravzaprav je stavka pri Dolencu izbruhnila že 13. avgusta, ker je Dolenc odpustil 15 delavcev. Predstavniki Zveze lesnih delavcev, katere član je bila večina delavcev, so se pogajali na okrajnem glavarstvu z zastopniki podjetja, da bi podjetje preklicalo odpoved. Ker pa niso nitičesar dosegli, so stopili v stavko. Če 10 dni se se jim pridružili iz solidarnosti še Heinricharjevi delavci.

Dolenc je na vse načine hotel prisiliti delavce, da prenehajo stavkati. Pri tem se ni ogibal niti najbolj podlih postopkov. Pri srezkem načelstvu in na žandarmeriji je ovačal ljudi in hujškal oblast, naj pozorno pre najrevolucionarnejše delavce. Vsi dokumenti iz okrajnega glavarstva, občine in žandarmerije iz te stavke, so ohranjeni v Državnem arhivu Slovenije. Zato lahko posredujemo nekaj najbolj značilnih, ki bodo hkrati pokazali, kakšna je bila fizionomija prevojnega izkorisčevalca na apneni.

Tako navaja med drugim Dolenc v prijavi (kot je imenovan na ovadbe delavcev) z dne 18. avgusta naslednje: »Delavci so izjavili, da ne puste nikogar naprej in se nato vleg

Gorenjske bodice ★ HUDOMUŠNA ISKRICA ★

»Bolj na ono stran leži vas, ki se ji pravi Butale. Butalci so gadje... — Tako nekako začne zgodbica o vrlih Butalcih, ki so bojda tako »brhnti«, da jim kar škoduje.

Pomislite, kakšno presenečenje! — Pred dnevi sem dobil pismo iz Srednjih Butal (tam so še posebno »brhnti«); pisal mi je neki Pavliha Izdihnil. Sodim, da je zelo gorec vernik, saj se v pismu na vse pretege reprezentoval zavoljo bodic v zadnji številki našega lista. — Dragi bralci — gotovo se še spominjate sličic z Brezji!

Ne bilo bi prav, če bi molčal; zato pa, dragi Butalec in ostali verniki, ki negodujete zaradi mojega »napada na vero«, prisluhnite besedam, potlej si pa pošteno izprašajte vest!

Moj vrl Butalec, očitaš mi, čemu sem se spotaknil ob romarice, ki so hitele na Brezje. Prav — ne bom tajil. Nič grobega ni bilo v tem. Vidiš, udaril si me po levem licu. Cemu? Zavojljom romarice? Prav! — Rek v sv. pismu pravi: Ce te kdo udari po levem licu, nastavi mu še desnega! — Glej, Butalec — desno mico ti nastavljam! Udar, kar udari, če si upaš! Udaril bi, pa si ne upaš! — Tako, zdaj pa zamenjavva vlog! Zdaj boš pa ti držal in jaz tepel (kakor pri »rihtarju«).

Sila slab spomin imaš, da se spominaš le romarice. Kar pobrskaj po možganih in se spomni, da sem Tvoje romarice, ki se jih tako krčevito oklepša, vpletel lo v kramljanje. Tudi sladoledar lahko mirne duše izpustiva, ker utegneva najti zanimivejšo temo za razgovor. Cakaj, pomagat ti bom!

Spomni se KZ Brezje, ki je postavila pred cerkvijo na Brezjah stojnico. Menim, da se to le slabo ujema z dejavnostjo kmetijskih zadrug. — Cemu mi torej ne očitaš tega?

Spomni se gorenčeva iz Novega mesta, ki je pred cerkvijo na Brezjah govoril številnim romarjem. Njegov govor, ki ga zavoljo ponikanja prostora na bom ponavljal, lahko mirne duše opredelimo kot odkriti politični izpad proti današnji družbeni ureditvi. — Cemu mi nisi očital tega?

Dragi Butalec in vsi prizadeti! — prisluhnite še epilogu!

Ali ne uči sv. pismo, da je Kristus izgnal iz tempila trgovce, meštarje in podobno sodrgo, ki je spremenila hišo božjo v trg?

Kako pa je z Brezjami? Ali služijo le molitvi? Ali so natocevanja, hujškaštvo in politični izpad molitve? — Najti jo treba razloček med molitvijo in političnim hujškaštvo, pa vam nihče ne bo rekel žal besede.

Preden končam, naj vam v premislek napšem še rek sv. pisma. Kristus je dejal: »Gorje vam, pismarji, farizeji, hinavci, ker čistite kozarec in skledo od zunaj, znotraj sta pa polna nesnagi! Taki se kažeš tudi ljudem: zunaj pravilne, znotraj pa ste polni hujščinstva in krivinošči!«

Končal sem, dragi Butalec. Zdaj si pa potrka po prsh in reci: *Mes culpa!*

Dajto bogu kar je božjega, cesarju kar je cesarjevega, Butalcu pa..., da se bo spometa!

Zemlja ni kruh — takšnega mnjenja je namreč ena od prodajalk v kranjski »Delikatesi«.

Ker so bile ondan vse prodajalne kruha že zaprte, sem stopil v »Delikateso«. Prodajalka mi je dejala, da je kruh zmanjšalo, zemelj pa brez mesnih in podobnih izdelkov ne prodajo.

Upri »Delikatese« (ki ima svojo pekarno) svetujem, naj kupcem v opozorilo, k dosedanjemu napisu o prodaji kruha v izložbenem oknu, napiše še klavzulo: »Zemlja ni kruh!«

Voznike motornih vozil, ki vozijo po glavni cesti skozi Primskovo pri Kranju pozivam, da vozijo mimo hišo št. 122 na moč previdno. Nepopravljiva škoda bi bila, če bi se kdo zlatev v stranišču na pročelju te hiše. Z izgubo tega »bisera« bi bile naravne lepote Gorenjske močno okrnjene.

Postaja Kočna na bohinjski progri res ni velika, s tem pa še ni rečeno, da ne bi smela imeti vodovoda in stranišča. — Potnikom, ki jim je usojeno uživati blagodati te postaje svetujem, naj z žejo potpre, gleda ostalih potreb na njih se ravnajo po načelu: Znajdi se in steki za prvi grm! Pri tem paz, da za grmom koga ne presenetili... — Ker na grm ne moreš potkatiti, diktirno zaklašljaj!

Vas pozdravlja
VAS »BODIČAR«

Lep dan je bil. Kar nas je bilo gledati: čudne reči. Ni mimo teden prostih, smo polegeli po travni in dini, že je prišel kranjski kamnosek se izpostavili soncu, ki nas je Jęgić in meril ob grobu povprek in počez. Potem je izklesal za psa na grobni spomenik. Pravi, pravcati naše je šele sedaj do sitedga naužili:

Kako dobro je dela topota, ki smo se je šele sedaj do sitedga naužili!

Na grobni spomenik, takega, ki si ga ubo-

»In prav bi bilo, če bi se ga spomnil...«

Ze smo vstajali in gruča je stopila proti pasjemu grobu.

»Nekaj kozjih molitvic za pokojnika« je predlagal tisti, ki je dal pobudo za obisk njegovega groba in že me je porinil v ospredje. »Ti Rajko boš molil naprej.«

Porabil sem ves svoj zaklad tujih besed in zapel cele litanje.

Bila je to šala in vsi smo se smejaли. Nekje v srčih pa je le vsakdo čutil, da je ta smeh pravzaprav le obtožba tistih, ki nam režejo kruh.

Po pripovedovanju Rajka Križnarja o spominih na tovarno Sire

Pred stavko smo zjutraj prihajali v tovarno, zvečer pa smo se vračali domov...

Tako prijetno ležanje na poznoletnem soncu poživi in razvedri človeka. Tudi mi, kar nas je poleglo v krogu, takoj za tovarniškim zidom smo bili veselo razpoloženi. Kot iskre so se nam v pogovoru kresali spomini na minule dni. Nič žalostnih, 'e veseli, zboldjivji...

Pa se spomni tako, kar nenadoma, Janez tudi na Horwitzovega psa Ara-sa.

Sicer gospod direktor Horwitz, ki je vedril in oblačil v Jugoslovski, ni imel nikake neposredne zveze z nami, ki smo delali v Širčevi tovarni. Se manj njegov pes.

Toda vseeno. Neka zveza je bila. Mnogo naših delavcev se je namreč še živo spominjalo, kako svetano so počekali tega direktorjevega cuka. Čeprav je bil to direktorjev pes, ga je povozil nek nepreviden ſofer. Pokopali so ga na Gašteju, v neposredni bližini Širčeve tovarne, ob njegovih vili.

In po pogrebu so moral delavci ja nebesa.

gi ničé, Janez ali Matevž — to sedaj ni važno, — ki je po 30 letih garanja pri različnih gospodarjih umrl, niti v senjah ni mogel omisliti, da bi krasil njegov grob.

Delavci so s trpko ironijo še dolgo pripovedovali o tem dogodku...

Spomin je spet oživel... Tokrat gledan z vesel plati, kot je bil vesel tisti dan, ves lep in ves naš!

»Grd je bil pa ko sam zlodej,« je pojasnil nekdo.

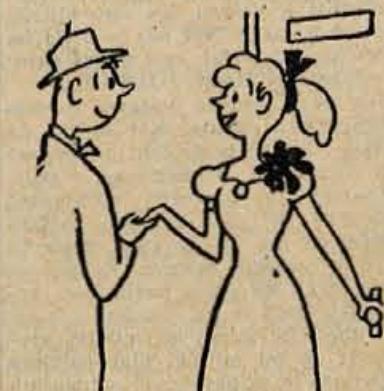
»In Horwitz se je jokal od žalosti, ko ga je povozilo,« je drugi dodal.

»Verjetno tudi sedaj ni najboljše volje,« je pripomnil tretji in se široko zusmejal.

»To že, toda če bi nas vse potolklki, kolikor nas stavka pri nas, v vsem Kranju in v vsej Sloveniji, bi mu prav gotovo ne bilo prav nič hudo,« je pikkro pristavil Jaka.

»Revež je pa vendar bil — pes namreč,« je hitel nekdo za mojim hrbtom. »Tako dobro se mu je godilo, pa jo je moral tako hitro pobasati v pas.«

ZA SMEH

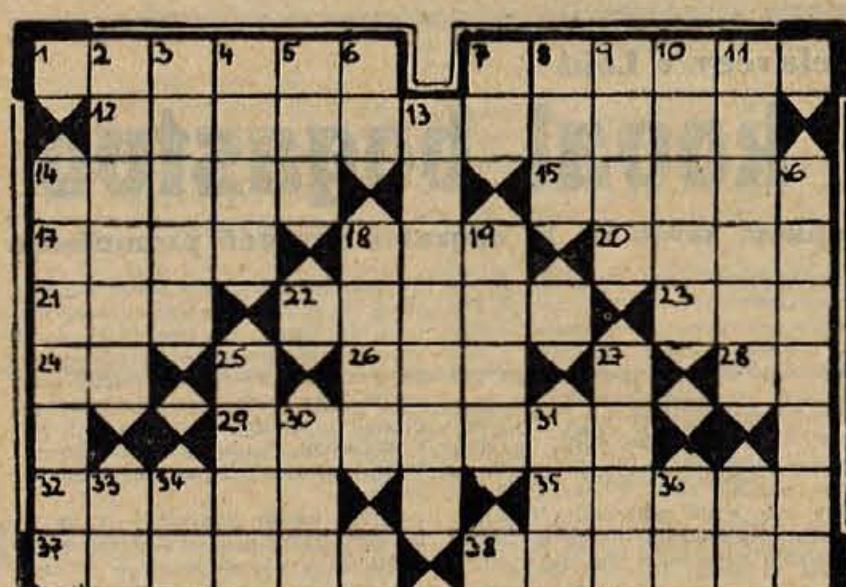
»Bilo je prijetno, Ed! Poklici me spet, ko boš prihranil denar za drug večer!«

»Ce jih znaš nositi, ti zadostuje ed par za vse življenje...«

DRUŽINSKI POMEMKI

Križanka

Vodoravno: 1. prebivalec Krope; 7. kamni (iz školjka); 17. sorodnici; 18. celo, polnoštevilna; 20. grška črka; 21. osebni zamek; 22. podoba iz preprostega življenja; 22. neobrabljen, neponošen; 24. vzklik; 26. vzklik; 28. dva enaka soglasnika; 29. »postavim« se pred drugimi, poveličujem se (brez se); 32. prav kmalu; 35. galanten človek; 37. prebivalec Sibirije brez s; 38. spred, povorka.

Napravljeno: 2. kar je prišlo na svet; 3. obljube; 4. lokati, sprejemati vase vodo; 5. igralne karte; 6. kratica za srdeči križ; 7. 8. in 23. črka abecede; 8. jadranski otok; 9. jadranski otok blizu Paga; 10. divji, srdit; 11. posebno lepilo za pink-ponk žogice; 13. osvetljen; 14. uloviti; 16. ravan; 18. ptica (smrdokavra); 19. turški bog; 25. vstaja; 27. mohamedansko moško ime; 30. del voza; 31. turški glodalec; 33. vpršalnica (pesniška raba); 34. veznik; 36. italijanski spolnik.

Ob pričetku šolskega leta OBZIRNOST IN VZPODBUDA

Ob pričetku šolskega leta

techniko branja in pridobiva smisel za lepoto jezika. Tudi hitrost otrokovega sprejemanja je precej različna. Pogo sto je odvisna od zunanjih pogojev. Za isto snov potrebuje nekdo več časa, drugi zopet manj. Nekateri otroci se res učijo počasi, a ne iz lenobe. Zaradi tega jih ne smemo priganjati, temveč samo vzpodbjati, naj pohi-

tijo, ako to morejo. Zavedati se moramo, da bomo z obzirnostjo pri šolarju največ dosegli.

Z vstopom v šolo se dnevni red do tedanjega otrokovega življenja temeljito spremeni. Naša dolžnost je, da čas učenja in čas igranja pravilno razporedimo. Oboje je potrebno in koristno.

Praktični nasveti

NADETI SVINJSKI ZREZKI

Pol kilograma svinjskega stegna, sol, 5 dkg masti.

Nadev: čebula, 5 dkg prekajene slanine, 7 dkg kruha, 1 jajce, malo timiana, zelen peteršilj, 1 kisla kumaria, 3 dkg moko, malo kostne juhe ali vode.

MODA

Dvoje dekliških oblek za šolo

Meso pripravimo kakor za naravne zrezke, zrezke solimo, nadevamo, zvijemo, zložimo tesno v pekati in jih polijemo z vročo mastjo. Pečemo jih počasi in med pečenjem polijamo z mastjo oziroma njihovim lastnim sokom. Ko so zrezki že skoro mehki, popražimo z moko, malo popražimo in nekoliko zalijemmo z juho ali vodo. Vse skupaj naj še nekaj časa vre.

Nadev: Slanino zrežemo in razpustimo, v njej prepražimo seseckljano čebulo, dodamo namočen in ozet kruh, jajce, dišave in seseckljane kumarike. Vse skupaj dobro pomešamo.

VRANIČNA JUHA

10 dkg vranice, 4 dkg masti, čebula, zelen peteršilj, 10 dkg kruha, majaron, sol, česen, 3 dkg ješprenc.

V masti prepražimo seseckljano čebulo, nastrganjo vranico in naribani kruh. Vse skupaj zalijemmo s kostno ali zelenjavno juho ali z vodo. Osolimo, popopramo, dodamo po okusu še majaron, česen in nazadnje še seseckljani zelen peteršilj. Juho zgostimo s posebej kuhanim ješprencem.

RIBJI GOLAZ

1 kg rib, sol, pol dl olja, čebula, paprika, zelen peteršilj, 5 dkg moko, majaron, sol, česen, 3 dkg ješprenc.

Varezane ribe solimo, povajljamo v moko in opečemo v olju. V istem olju nato prepražimo seseckljano čebulo, pridamo česen, paprika, zalijemmo in dobro pokuhamo. Na koncu dodamo paradižnik in opečene ribe ter še pol ure dušimo, nazadnje prilijemo še vino ali kis. Serviramo s polento.

Recept

SADNE KREME

Tudi te niso drage, pa čeprav jih naredite kot posebno slastično ali koto nadev. Vzame se 15 dkg čistega sadja, 15 dkg finega sladkorja in en beljak. Beljak se tolje in počasi se mu dodaja sladkor. Nazadnje vmešajte še sadje in toliko časa toljeti, dokler se sadje ne spremeni v trdo peno brez grudic. Kot sadje lahko uporabite jahode (vrtne ali gozdne), makline, marellice, breskve in banane. V izgotovljeni krema se lahko doda še tolčena smetana in taka krema se lahko uporabi kot nadev za sadno torto.

Ako kekse ali biskvit namečite v rum, daste v skodelice, polijete s sadno krema in do uporabe postavite na hladno, boste imeli poceni, hitro pravljieni in okusen priboljšek.

Ob 13.50 20. avgusta 1936 so sirene naznani splošno stavko tekstilnih delavcev - 16. septembra so nasilno izgnali delavce iz tovarne - Šele po 34 dneh je bila podpisana kolektivna pogodba - Iz Jugobrune je bilo odpuščenih nad 100 delavcev - Ustanovitev Tekstilne zadruge z o. j. v Otočah

Pest, ki smo dvignili jo, je obrodila sad...

To pot začimo pri strehi namesto pri temeljih.
Torej — »TISKANINA«, TOVARNA NA TISKANEGA BLAGA V KRAJNU V LETU 1956.

Podjetje, ki ga že šesto leto upravlja delovni kolektiv. V tem času so s svojim delom dosegli že lepe uspehe. Takoj po vojni je bilo v »Tiskanini« zaposlenih okoli 500 ljudi, v letu 1947 je število naraslo na 2080 in v letu 1949 celo na 2352. V poznejših letih je število padalo (letos 1979), ne da bi se pri tem zmanjšala proizvodnja. Torej je šlo vse na račun dviga storilnosti.

IMENA LJUDI, KI SO BILI V JUGOBRUNI NAJBOLJ AKTIVNI:

Pristov, Tronkar, Pavc, Zubčič, Papež, Teran, Nadžovec, Resman, Pipan, Sešek, Benedik, Dragarjeva, Gregorij, Hočevar, Japelj, Mesarko Rudi in Vinko, Kosmač in mnogi drugi, brez katerih stavka prav gotovo ne bi uspela.

Plan, ki je iz leta v leto višji, podjetje presega povprečno za 1 do 2% (razen v letih 1950 in 1951). Če pa vzamemo za osnovo leto 1947 je bil lani proizvodni plan presezen za 28%. Seveda taka primerjava ni najbolj pravilna niti najboljša, kajti v teh letih se je znatno spremenil assortiment; izdelovati so pričeli finejše proizvode, blago boljše kakovosti, kar vsekakor vpliva na končni letni proizvodni uspeh. Medtem ko so leta 1950 projavljali predvsem surove tkanine, so po tem letu preusmerili proizvodnjo v pretežni meri na tiskano blago.

Z dograditvijo novih prostorov pa je proizvodnja tiskanega blaga, glede na ostala leta, narasla za okoli 30%. V pretežni meri so stroji že visoko amortizirani, kar vsekakor ni brez kvarnih posledic za celotno proizvodnjo. Ker so nekateri stroji že doslužili in če pri tem upoštevamo še neustrerene prostore, se pojavljajo v nekaterih obratih ozka proizvodna grla. Tako predilnica krije le dve tretjini potreb preje, medtem ko morajo preostalo preje že vedno kupovati drugod. Prav tako oplemenilnica; če teče delo v treh izmenah, izgotovi le 80% tkalniške produkcije in šele, če slednja dela v dveh izmenah. Ozko grlo se pojavlja tudi v apreturi itd.

»TISKANINA« NA TUJIH TRŽIŠCIH
V tem času si je »Tiskanina« osvojila razen domačega tudi inozemsko tržišče. Največji izvoz, okoli polovico svoje proizvodnje, je dosegla v letu 1945.

Danes pa je glede na stagnacijo zunanjega trga, vedno večje zahteve po kvaliteti in ostri konkurenčni padel odstotek na okoli 30. Tako izvaja sedaj največ v Arabiji, Indiji, na Kitajsko, v nekaterih državah severne Afrike in razen Vzhodnim državam tudi nekaterim odjemalcem Zahoda.

SE NEKAJ BESED O MLADIH DELAVCIH

Od vseh zaposlenih je danes v podjetju približno ena tretjina mladih delavcev in delavk. Neki mladinci je na vprašanje, kako dela mladina v organizacijah, rekel: »Čeprav je nekako ena tretjina mladih ljudi v mladinski organizaciji, smo prebili led. V delavskem svetu je 22 mladinskih delavcev. Danes ve vsakdo v »Tiskanini«, da obstaja tudi pri nas mladinska or-

ganizacija, da lahko tudi mlad človek razpravlja o uspehih in neuspehih celičnega kolektiva.«

SLEPARJENJE NE USPEVA DOLGO IN »JUGOBRUNA« V LETU 1928...

Točnih podatkov o dejanskem nastanku »Jugobrune« danes ni v arhivu. Tovarna je nastajala v letih 1927. do 1928., leta 1928. pa je začela obravljati tkalnica in jo dejansko to leto, leto ustanovitev »Jugobrune«.

KAJ BI SE ZAVLAČEVALI!

Začeli so s pripravami na stavko, vendar jih je takratna Delavska zbornica opozorila, naj še počakajo, ker se pripravlja enoten predlog kolektivne pogodbe za vse tekstilne delavce. Sklicali so bili tudi sestanek pri »Sestici« v Ljubljani, kjer je bil tudi predsednik delavske strokovne komisije Leskošek, vendar brez uspeha. Leskošek in delavski zastopniki so bili mnenja, da je stanje godno, da je delavstvo organiziran in da so ti opredeljeni na to ali ona stran.

Toda — ob dogovorenem času so bili vsi na mestih. Izgnali so iz tovarne vodilne uslužbence in nekatere delavce ter zasedli vse prostore. Določen je bil stavkovni odbor, ki je prevzel vodstvo, delavski zastopniki pa so bili imenovani za posredovalce med delavci in upravo tovarne. Opravljena so bila takoj vsa potrebna dela, tako da je bil v tovarni največji red. Na

SOLZILNE BOMBE IN GUMIJEVKE SO JIH IZGNAL

16. septembra zjutraj je sirena v »Jugočesi« opozorila na spremembu. Tovarniška vrata v »Jugobrune« niso mogla vzdržati nasilja žandarjev in policije. Iz »Jugočesk« so se zaslišale eksplozije bomb. Nastopila je kratka negotovost. Toda... Zapele so gumijske, pljani žandarji in policiji so udrihali vseprek, oglasili so se strelji — nečloveškega divjanja ni bilo konca, dokler ni bil izgnan zadnji delavec. Kljub temu pa so delavci stavko nadaljevali izven tovarne, opravili so le nekatera najnujnejša dela in šele 23. septembra, torej po 34 dneh, je bila

Današnja »Tiskanina« — pred vojno »Jugobruna«. Veliko poslopje v ospredju — oplemenilnica — je bilo zgrajeno po vojni

Kako je »Jugobruna« pravzaprav nastala? Njen prvi lastnik in investitor je bil Ceh František Bruno. Ker pa je po tedanjih predpisih moral biti v njegovi delniški družbi tudi nekaj Jugoslovjanov, je formalno vključil tudi Franceta Sircu iz Kranja, medtem ko so bili v upravnem vodstvu le njegov sorodniki. Ceh Nersvadba je svoje ravnateljsko mesto kmalu prepustil Josipu Sinovcu (sorodniku lastnika), ki je ravnateljeval vse do konca vojne. Ta je bil znan po svoji pretkanosti, hinavskemu priganjaštvu in nasilju nad delavstvom.

POČASI SE JE KUHALO

Delavci so spoznavali, da so vse besede laž. Morali so večkrat delati tudi preko delovnega časa, čeprav je bil že sam delovnik dolg, predolg. V tiskarni je bil uveden 10-urni, v nekaterih drugih obratih pa celo 12-urni delavnik; povprečna urna postavka je znašala 2,40 dinarjev. Delovni pogoji so bili izredno slabi, delavci niso bili zaščiteni, vendar pa vse to delavcev ni smelo motiti pri delu, kajti stalni plačani priganjači so dobro opravljali svoje delo. — Brez posebnih je bilo namreč vedno dovolj...

Od časa do časa so sicer v posameznih oddelkih izbruhnile razne akcije (stavka barvarjev), ki pa so se zaradi nezadostne organiziranosti končale v škodo delavstva.

dovolj pripravljeno, lažnih obljub je dovolj pripravljeno, lažnih obljub je vsakodnevnih sestankih so zasedovali potek razgovorov uprave in zbornice. Ti so vedno znova zahtevali, naj delavci zapustijo tovarno, vendar tudi zahteva bana in okrajnega komisarja

SO ZATULILE SIRENE
20. avgusta 1936 ob 13.50. uri in naznane pričetek stavke. Tedanj o-ni zadostovala. Nasprotno — stavkablastniki so bili toliko bolj začuden, joče so njihove besede še bolj vzboderki so vedeli, da del delavstva ni bujala k uresničitvi svojih ciljev.

Kratke zgodbice velikih dogodkov

KOLIKO JIH JE! Vsakdo, ki ga da-zahtevalo, da se dovoli odprema vagonov; uprava je na vse mogoče načine poskušala, da bi resila blago iz solne kislino. Ponudila je celo prispevek 45.000 dinarjev v tako imenovani parški fond. Toda zaman. Na nekem zboru je sicer upravi in okrajnemu načelstvu uspelo doseči na mojo intervencijo sporazum. Zato so takoj poslali v »Jugobruno« stroj, da bi odpeljal vagon.

TODA... Na tire pred lokomotivo so se vlegle delavke. Strojevodji je uspelo ustaviti stroj le nekaj metrov pred ležečimi delavkami. Izstopil je ves bled, preplašen in hkrati presenečen: »Tako je prav, dobro se držite! Tudi ta uspeh je močno vplival na upravo in okrajno načelstvo, saj niso pričekovali, da so delavci tako enotni in močni.

In še in še bi lahko pričovedovali kratke zgodbice teh velikih dogodkov...

Kolektiv tovarne

Tiskanina'

čestita
ob 20. obletnici velike
tekstilne stavke
Slovenije

V DELAVNICI V STRAŽIŠCU
Med delavci na sliki: Ivan Tominec, Valentin Teran, Ana Avbelj, Marija Mole, Vinko Sifrer, Jože Pogačnik

TAKOLE SO ZACELI

V baraki v Stražišču so bili prvi začetki Tekstilne zadruge z o. j., ki se je kasneje preselila v Otočah

OBJAVE • OGLASI

.. S SODIŠČA ..

Mali oglasi

Avto - moto društvo Šenčur organizira tečaj za šoferje - amaterje. Prijave sprejema do 25. septembra 1956 trgovina KZ Šenčur.

Iščemo natakarico — »Otok Vise, Kranj.

Prodam ugodno 4 nova okna 120 krat 100. Pretnar, nova hiša, Bled — Zagorica.

Prodam skoraj novo krušno peč 1,25 krat 1,70 z okovjem in vrti. Ponudbe pod »10.000« na naslov v upravi.

Travnik z gozdom cca 2 ha v bližini Tržiča ugodno prodam. Naslov se dobi Bistrica 65, Tržič.

Iščemo dva vajencia za tesarsko obrt.

Prednost imajo fantje iz bližnje okolice, da bodo imeli hrano in stanovanje doma. Interesentne naj se osebno z očetom ali materjo zglašijo do 26. septembra pri Mulej Janežu, Tesarstvo, Studenčice 4, p. Lesce.

Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠCE

KRANJ

Sobota 15. septembra ob 20. uri — Izven. Na čast 20. obletnice velike stavke v Kranju — Ivan Cankar: »HLAPCI«.

Nedelja 16. septembra ob 16. uri — Izven in za podezelje. Na čast 20. obletnice velike tekstilne stavke v Kranju — Ivan Cankar: »HLAPCI«.

KINO - TE DNI DOMO GLEDALI

KINO »RADIO« JESENICE

14. septembra, italijanski barv. film »NERON IN MESALINA« ob 18. in 20. uri.

15. in 16. septembra, francoski barv. film »PARIZ, MESTO ZALJUBLJE-NIH«. Predstave: v soboto ob 18. in 20. uri in v nedeljo ob 16., 18., in 20. uri. Dopoldan ob 10. uri matineja mladinskega filma.

KINO »PLAVZ« JESENICE

14. septembra ameriški barvni film »POSLEDNJI APAC« ob 18. in 20. uri.

15. in 16. septembra, italijan. barv. film »NERON IN MESALINA«. Predstave v soboto ob 18. in 20. uri in v nedeljo ob 16., 18., in 20. uri. Dopoldan ob 10.30 uri matineja mladinskega filma.

KINO KOROSKA BELA

15. in 16. septembra, francoski barv. film »PARIZ, MESTO ZALJUBLJE-NIH«. V soboto ob 19. uri ter v nedeljo ob 17. in 19. uri.

KINO ŽIROVNICA

15. in 16. septembra, angleški film »PIKOVA DAMA«. V soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 17. in 20. uri.

KINO DOVJE MOJSTRANA

15. in 16. septembra, ameriški vojni film »PET PRSTOV«. V sobo-

to ob 20. uri ter v nedeljo ob 18. in 20. uri.

KINO »SORA« SKOFJA LOKA

Od 14. do 16. septembra, ameriški barvni film »DVOBOJ V. DŽUNGLI«.

KINO RADOVLJICA

14. in 16. septembra amer. kavbojski barvni film »IZOGNI SE DIABLA«. Predstave: v petek in soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri.

KINO »KRVAVC« CERKLJE

15. in 16. septembra, ameriški kavbojski film »ZENSKE PRIHAJAJO«. V soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 18., 17. in 20. uri.

Kaj ima na sprednji

Radio Ljubljana

NEDELJA, 16. SEPTEMBER

6.00—7.00 Pisana vrsta domačih pesmi in napevov za prijetno nedeljsko jutro.

7.35 Opereta in lahka glasba.

8.00 Otroška predstava — Erich Kästner: Piščica in Tonček (radijska igra).

8.42 »Vsak eno...« (revija narodnih pevcev, ansamblov, zborov in orkestrrov, ki sodelujejo v našem radiu).

9.30 Se pomnite tovariši — Andrej Kovač: Ob 20-letnici tekstilne stavke v Kranju.

16.00 Reportaža z mednarodne nogometne tekme Madžarska : Jugoslavija (prenos iz Beograda).

18.10 Radijska igra — Averčenko: Kupčija s smrtoj.

20.00 Večerni operni koncert.

21.15 Melodije in ritmi.

22.15 Nočni koncert.

PONEDELJEK, 17. SEPTEMBER

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci!

6.20 Naš jedilnik.

7.10 Zabavni zvoki.

11.05 Radijska šola za srednjo stopnjo: Dedkov izgubljeni čas.

11.50 Za dom in žene.

12.00 Slovenske narodne pesmi v predaji Riharda Orla in Daniela Gruma.

12.40 Lahek spored izvaja Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorberka.

13.15 Za vsakogar nekaj (pisan spored lahke in zabavne glasbe).

14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Aminbek.

15.35 Iz solistične glasbe.

16.00 Utrinki iz literature — Márko Božič: Kurlani.

16.20 V svetu opernih melodij.

18.00 Kronika iz naših mest.

18.45 Kulturni obzornik.

20.00 S festivala »Praška pomlad« — Koncert praškega komornega orkestra brez dirigenta.

22.15 Domači ansambl v plesnem ritmu.

TOREK, 18. SEPTEMBER

8.00 Srbske, dalmatinske in makedonske narodne pesmi.

8.30 Radijski roman — William Woods: Manuela — III.

8.50 V veselem ritmu.

9.20 Portret Maksima Gorkega.

10.00 Iz del Carla Marie von Webra.

11.05 Zabavne melodije in popevke.

V vinjenosti je razbijal po stanovanju

A. K., tovarniški delavec z Jesenic, krajnjim sodiščem v Kranju, je bil zaradi pred dnevi vinjen prišel domov, katerega je kjer se je najprej skregal z ženo. To mu še ni bilo dovolj in da bi zadostil svoji želji po »hrabrih« dejanjih, je v stanovanju razbil vse, kar mu je prišlo pod roko. Temu so sledile še grožnje sosedom, katerim je obetal, da jih bo pobil in jim vse požgal. A. K. se bo za to vedenje moral zagovarjati.

Jože Dužič iz Nožic pri Domžalah se je zagovarjal na sodišču zaradi manjših goljufij. Od nekega svojega sodelavca v Lahovčah pri Cerkljah je v marcu t. l. sprejel kot posojilo 500 din pod lažno pretvezo, da bo s tem denarjem dvignil harmoniko iz popravila in da bo potem ponudil njemu v nakup. Ko je teh 500 din sprejel, je z denarjem izginil. Predtem je na isti način od nekega drugega znanca dobil 485 din. V trgovskem podjetju Brnikl je prav tako dobil za 200 din cigaret s pomočjo laži, da bo dolg takoj poravnal, kar pa seveda ni storil. Na isti način je tudi v neki gostilni dobil raznih stvari za 180 din. Malo pred tem, predno je za ta dejanja stal pred o-

11.45 Cicibanom — dober dan! (Marjan Cerkovnik: Palček-Malček).

14.30 Za dom in žene.

15.35 Slovenske narodne pesmi poje Gorenjski vokalni kvintet in Branka Strgar, s spremljavo harmonike.

16.00 Utrinki iz literature — Andrej Malraux: Upanje.

18.00 Športni tednik.

18.30 Slovenske narodne pesmi v predaji Oskarja Deva poje Marioborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.

18.50 Zunanje-politični felton: Pravda okrog Sueza.

20.00 Pol ure za ljubitelje slovenskih narodnih pesmi.

20.30 Tedenski notranje-politični pregled.

20.40 Igra orkester Herman Hagedest.

21.00 Radijska igra — Cronin: Stiri zdravniške zgodbe.

22.15 Nočni koncert.

SREDA, 19. SEPTEMBER

6.20 Naš jedilnik.

7.10 Zabavni zvoki.

11.05 Josef Suk: Serenada na godala.

11.35 Radijska šola za višjo stopnjo: Aminšek (baškiška pravljica) — ponovitev.

12.05 Opoldanski operni spored.

12.40 20 minut s Stirimi fanti.

13.15 Iz operet, filmov in glasbenih revij.

15.35 Operne uvertury.

16.00 Utrinki iz literature - Dve angleški zgodbe.

16.20 Popoldanski koncert.

17.15 Zabavna in plesna glasba.

18.00 Reportaža.

18.15 Solistična glasba slovenskih skladateljev.

18.45 Radijska univerza — Dr. Branko Bržin: Cepljenje proti otroški ohromelosti.

22.15 Jazz — cocktail.

ČETRTEK, 20. SEPTEMBER

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci!

11.05 Opoldanski koncertni spored.

11.45 Dober dan, otroci! (srbski in hrvaški pesniki v prevodu).

12.00 Popularne melodije iz orkestralne glasbe.

13.35 Od arije do arije.

14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Najmlajši solarčki, pozdravljeni!

15.35 Koroske narodne pesmi poje vokalni kvintet Anton Neffat.

16.00 Utrinki iz literature — Cvetko Zagorski: Tri zgodbe.

16.20 40 minut z našimi in inozemskimi solisti.

18.00 Iz naših kolektivov.

18.50 Domače aktualnosti.

20.00 »Četrtek večer« domačih pesmi in napevov, sodelujejo naši prijeljenci ansambl in solisti.

21.00 Edgar Lee Masters: Zgovorni na grobniki.

22.15 V plesnem ritmu.

OVEN
MILNI PRAŠEK JE NEPREKOSLJIVO
SREDSTVO ZA NEGO PERILA!

Najnove ustanice se združijo, trdno, vroče, potem pa se Rumbana odmakne in si spet da opravka za zaveso.

Jaz pa sedim in čakam, čakam na napoj Rumbane kot žejni na požrek studenčnice.

Mračno bobni od rudnika, na cesti slišim korake. Gotovo so dopustniki kot jaz. In zdaj zapoje krasen bariton:

»Boj se, Floripondija,

ker te floripondio spremeni

v sužnja lepih žen!«

Bliskovito mi šine v glavo misel! Spomnim se priovedovanj ob večerih pri ognju in groza me objame, kajti zdaj vem, kaj namerava Rumbana z menoj. Floripondio —

To ni bajka, niti pripovedka ali pravljica, ki jo pripoveduje babice otrokom, temveč čista resnica. Vsak poznavalec Osrednje in Južne Amerike ve, kaj je floripondio. Zdravniški vedo zanj in si belijo glave. Rastlinski strup. Poparek rastline Datura sanguinea, ki

OB 20. OBLETNICI TEKSTILNE STAVKE V SLOVENIJI

pošiljajo borbene pozdrave vsem delovnim ljudem, podjetja:

Predilnica volne NAKLO	Trgovsko podjetje „Vina“ - Kranj	Industrijsko podjetje „KOVINAR“ - KRAJN	PODGETJE „Roleta“ KRAJN
Predilnica volne BEGUNJE	Trgovsko podjetje „KURIVO“ KRAJN ★	Zadružna mlekarna Kranj - Čirče Obvešča tudi vse intereseante, da je začela proizvajati kvalitetni kazein	★ „Zvezda“ Kranj
Tovarna čipk in vezenin BLED	Tesarsko in mizarsko podjetje M O S T E pri Komendi	KMETIJSKA ZADRUGA MEDVODE	TOVARNA „TESNILKA“ MEDVODE
Potrošniki, poslužujte se izdelkov Tovarne pletenin, rokavic in konfekcije Kranj, ki vam nudi kakovostne izdelke raznih vrst pletenin, moškega perila ter rokavic. Naš cilj je dobra kvaliteta, konkurenčne cene in zadovoljitev potrošnikov. Ob praznovanju 20. obletnice stavke tekstilnih delavcev v Kranju, čestita delovni kolektiv	konfekcije Kranj	Gorenjska oblačilnica Kranj pošilja borbene pozdrave ter se svojim odjemalcem še nadalje priporoča	TRGOVSKO PODGETJE K R A J N
INDUSTRIJA OBUTVE „PLANIKA“ KRAJN	Borbene pozdrave pošilja Okrajni ter Občinski sindikalni svet v Kranju	Tekstilna tovarna MEDVODE	
pošilja ob 20-letnici tekstilne stavke delavskemu razredu borbene pozdrave! Nadalujmo z izgradnjijo socializma na svetlih tradicijah borb delavskega razreda! Priporočamo našo kakovitno obutev vsem svojim odjemalcem	Na svetlih tradicijah delavskega razreda gradimo našo lepšo prihodnost Borbene pozdrave vsem delovnim ljudem širok Slovenije pošilja	OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA V KRAJNU	TAKO KOT SMO SE BORILI VČASIH ZA OSNOVNE DELAVSKE PRAVICE, SE BORIMO TUDI DANES ZA ČIM VEĆJO PROIZVODNJO OB 20-LETNICI VELIKE TEKSTILNE STAVKE POŠILJAMO BORBENE POZDRAVE VSEMU DELAVSKEMU RAZREDU SLOVENIJE!
Zavedajoč se velikih dogodkov pred 20 leti, ko je moralo delovno ljudstvo s štrajki in upori uveljavljati svoje pravice pred kapitalističnimi izkorisčevalci, pozdravljamo vse udeležence proslave 20. obletnice velike tekstilne stavke v Kranju in jih pozivamo, da se tudi v izgradnji socializma bore za uresničenje velikih idej izbojevanih v revoluciji	Kolektiv „Induplati“ Jarše	Lesno-industrijsko podjetje „Jelovica“ Škofja Loka	

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA - MARIBOR

Predilnice, tkalnice, barvarne, tiskarna in apreture

Proizvaja: Bombažno prejo, sukanice za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetnosvilene podlage, flanele, popeline za srajce in pidžame, tiskanine iz bombaža in stanične volne ter druge modne tkanine

Vse naše tkanine iz stanične volne ter tropikali so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaža: sukanice za šivanje, klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža: surovine, barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobrni kvaliteti in nizkih cenah

POŠTNI PREDAL 9

TELEFON 48-11

TELEX 633 17

BRZOJAVNI NASLOV: TEKSTILTVOR

NB PODRUŽNICA MARIBOR

ST. 640-T-150

POGLED NA SREDIŠČE MARIBORA

Ob 20. obletnici stavke TEKSTILNIH DELAVCEV

**Pošilja borbene
pozdраве
vsem
delovnim
ljudem**

KOLEKTIV
»ISKRA«
KRANJ

Clanji kolektiva »Iskra«, kateri so sodelovali v tekstilni stavki